

การสรุปผลการศึกษาทบทวน และเตรียมความพร้อม เพื่อการสำรวจข้อมูลสถิติอาชญากรรม ภาคประชาชน ปี พ.ศ. 2557

The review and preparatory study of the Thai national crime victimization survey for the year 2014

เทวินทร์ อินทรจำนงศ์*

■ บทคัดย่อ

การสำรวจข้อมูลอาชญากรรมจากผู้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมโดยตรง (Crime Victimization Survey) เป็นรูปแบบหนึ่งในการรวบรวมสถิติปัญหาอาชญากรรมเพื่อสะท้อนความจริงจากประชาชนโดยตรง มีประโยชน์สำหรับนำไปใช้เปรียบเทียบกับข้อมูลอาชญากรรมที่จัดทำขึ้นในระบบงานยุติธรรม และช่วยเสริมข้อมูลในมิติด้านต่าง ๆ ที่การเก็บข้อมูลในระบบยังไม่ได้จัดเก็บให้ครอบคลุมมากขึ้น ที่ผ่านมการบันทึกข้อมูลสถิติอาชญากรรมจากตำรวจถูกตั้งคำถามว่าอาจจะไม่สามารถสะท้อนข้อเท็จจริงของปัญหาอาชญากรรมได้ครอบคลุมเพียงพอ เนื่องจากมีข้อจำกัดในการรวบรวมข้อมูล เพราะส่วนใหญ่จะเป็นข้อมูลที่บันทึกจากเหยื่ออาชญากรรมที่เดินเข้ามา (walk in) ซึ่งมักจะเป็นลักษณะการเข้ามาแจ้งเหตุหรือเข้ามาแจ้งความกับเจ้าหน้าที่ตำรวจด้วยความตั้งใจของเหยื่ออาชญากรรมเอง ข้อมูลที่บันทึกอาจมีการตกหล่นไม่สามารถบรรจุข้อมูลเข้าระบบได้ทั้งหมด ผู้เสียหายจากอาชญากรรมจำนวนหนึ่งไม่ได้เข้ามาแจ้งเหตุหรือแจ้งความต่อเจ้าหน้าที่โดยตรงหลังจากประสบเหตุด้วยเหตุผลต่าง ๆ เช่น ไม่สะดวก วิดกกังวล หวาดกลัว หรืออับอาย ไม่ต้องการให้เหตุที่เกิดขึ้นกลายเป็นคดีความ จึงทำให้ข้อมูลบางส่วนขาดหายไป ข้อมูลที่ตกหล่นไม่ปรากฏให้เห็นเรียกได้ว่าเป็นสถิติมืด (Dark Figure) หรือข้อมูลอาชญากรรมที่ไม่มีการบันทึกลงไปในระบบ

* ศูนย์เครือข่ายวิชาการเพื่อสังเกตการณ์และวิจัยความสุขชุมชน มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

นอกจากนี้การเก็บข้อมูลปัญหาอาชญากรรม ในระบบงานยุติธรรมยังมีปัญหาในเชิงนโยบาย เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย โดยเฉพาะหลักเกณฑ์การ ประเมินผลการปฏิบัติของหน่วยงานภาครัฐ ที่มักจะนำเอาตัวเลขสถิติปัญหาต่าง ๆ มาใช้ในการ ประเมินผลการทำงานของหน่วยงาน หน่วยงาน ตำรวจเองก็ถูกประเมินในลักษณะดังกล่าวด้วย เช่นกัน ดังนั้นจึงทำให้มีโอกาสเป็นไปได้ว่าข้อมูล สถิติอาชญากรรมที่ถูกบันทึกลงในระบบงาน ตำรวจนั้นอาจจะยังไม่ครบถ้วน ไม่สามารถ สะท้อนข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจริงได้ เนื่องจาก ข้อมูลสถิติอาชญากรรมนั้นกำลังบ่งบอกความ ไร้ประสิทธิภาพของหน่วยงาน จากปัญหาข้อจำกัด ต่าง ๆ สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม จึงได้มีแนวคิดริเริ่มที่จะหารูปแบบวิธีการอื่น ในการสำรวจข้อมูลเพื่อสะท้อนสถิติปัญหา อาชญากรรมจากประชาชนโดยตรงนอกเหนือ จากการใช้ข้อมูลที่ถูกรับบันทึกไว้ในระบบปกติ

ปีงบประมาณ 2548 สำนักงานกิจการ ยุติธรรม กระทรวงยุติธรรมได้เริ่มพัฒนาโครงการ สำรวจข้อมูลอาชญากรรมจากผู้ตกเป็นเหยื่อ อาชญากรรม โดยเก็บข้อมูลนำร่องในเขต กรุงเทพมหานครและส่วนภูมิภาคในจังหวัด นครศรีธรรมราช ต่อมาในปีงบประมาณ 2550 ได้จัดทำโครงการสำรวจข้อมูลอาชญากรรม จากผู้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมทั่วประเทศ โดยตรงอย่างเป็นทางการ โดยเก็บรวบรวม ข้อมูลสถิติอาชญากรรมภาคประชาชนในส่วน ของผู้ที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม ข้อมูลที่ไม่ได้ รายงานเหตุต่อเจ้าหน้าที่ คดีที่ไม่ได้ถูกบันทึกจาก การรับแจ้งคดีอาชญากรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ จึงทำให้ข้อมูลอาชญากรรมที่กว้างขวางครอบคลุม มากขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะได้ข้อมูลที่สะท้อน

ข้อเท็จจริงที่สอดคล้องกับความจริงมากขึ้น และ นำมาใช้กำหนดยุทธศาสตร์ นโยบาย และแนวทาง การแก้ปัญหาร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ช่วยให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานสามารถเตรียมตัว ตั้งรับกับสถานการณ์อาชญากรรมที่อาจจะ เปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากการสำรวจข้อมูลสถิติ อาชญากรรมภาคประชาชน จะครอบคลุมถึง ลักษณะของเหยื่ออาชญากรรม ลักษณะของ ผู้กระทำความผิด พฤติการณ์แห่งคดี เวลาและสถานที่ เกิดเหตุ ความเสียหายและผลกระทบจาก อาชญากรรม การรายงานเหตุต่อเจ้าหน้าที่ รวมถึง การตอบสนองต่ออาชญากรรมที่ได้รับแจ้งของ เจ้าหน้าที่ตำรวจ หลังจากนั้นสำนักงานกิจการ ยุติธรรมก็ได้ทำการขยายการสำรวจข้อมูลสถิติ อาชญากรรมภาคประชาชนไปทั่วประเทศ และ ได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปีงบประมาณ 2551 เป็นต้นมา

ในปีงบประมาณ 2555 ได้มีการทำสำรวจ สถิติอาชญากรรมภาคประชาชนทั่วประเทศโดย ความร่วมมือกับสำนักงานสถิติแห่งชาติ ทำการ สำรวจข้อมูลการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมของ ประชาชนทั่วประเทศในทุกจังหวัด ภายใต้โครงการ สำรวจข้อมูลสถิติอาชญากรรมภาคประชาชน ปี พ.ศ. 2555 ซึ่งในการสำรวจข้อมูลสถิติ อาชญากรรมภาคประชาชนดังกล่าวได้มีการ วิเคราะห์ข้อมูลและจัดทำรายงานผลการสำรวจ และข้อค้นพบสำคัญเพื่อเผยแพร่ผลการวิเคราะห์ ข้อมูลแก่หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม สถาบันการศึกษาและสาธารณชนเพื่อทำความเข้าใจปัญหาอาชญากรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อ ประโยชน์ในทางวิชาการและใช้เป็นข้อมูล พื้นฐานเตรียมความพร้อมให้กับหน่วยงานใน กระบวนการยุติธรรมในการกำหนดนโยบาย

และแนวทางปฏิบัติงานสำหรับการแก้ไขปัญห
อาชญากรรม

หลังจากการสำรวจในปี 2555 ได้มีการจัดทำ
รายงานประเมินผลการสำรวจสถิติอาชญากรรม
ภาคประชาชนโดยวิเคราะห์ถึงประเด็นข้อมูลที่เป็น
ปัญหา ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแบบ
สำรวจ ข้อเสนอประเด็นที่ควรสำรวจเพิ่มเติม
รวมทั้งนำเสนอปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการ
ทำสำรวจ เพื่อนำมาพัฒนาแนวทางการดำเนินงาน
และเตรียมการสำรวจสถิติอาชญากรรมภาค
ประชาชนทั่วประเทศในครั้งต่อไป

จากการประเมินผลการศึกษาในครั้งนั้น
ได้พบข้อจำกัดบางประการ ที่ทำให้การสำรวจ
ลดทอนความถูกต้องแม่นยำในการสะท้อน
ภาพปัญหาอาชญากรรม ศูนย์พัฒนาข้อมูล
กระบวนการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม
กระทรวงยุติธรรมจึงได้พยายามพัฒนาวิธีการ
ศึกษาวิจัยให้มีประสิทธิภาพ รัดกุมมากขึ้น และ
ได้ร่วมมือกับสำนักวิจัยเอแบคโพลล์ มหาวิทยาลัย
อัสสัมชัญ ดำเนินการศึกษาวิจัย “โครงการทบทวน
และเตรียมความพร้อมเพื่อการสำรวจข้อมูล
สถิติอาชญากรรมภาคประชาชนปี พ.ศ. 2557”
ในครั้งนี้นั้น โดยมีวัตถุประสงค์ประการแรกเพื่อ
วิเคราะห์ทบทวนเนื้อหาแบบสอบถามในโครงการ
สำรวจข้อมูลสถิติอาชญากรรมภาคประชาชน
ในครั้งที่ผ่านๆมา ประการที่สองเพื่อวิเคราะห์
ทบทวนวิธีการสำรวจและการสุ่มตัวอย่างให้มี
ประสิทธิภาพและสะท้อนถึงการเกิดปัญหา
อาชญากรรมที่แท้จริง ประการที่สามพัฒนา
เนื้อหาในแบบสอบถามการสำรวจครั้งต่อไปให้
สามารถเข้าถึงผู้ตอบได้ง่ายขึ้น และทำให้การ
เก็บข้อมูลมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดำเนินโครงการ
ในช่วงระหว่างเดือนเมษายน 2556 - พฤษภาคม

2557

ขอบเขตการศึกษามีดังนี้ 1) ศึกษาวิเคราะห์
ปัญหา/สาเหตุของข้อจำกัดในการสำรวจครั้งที่
ผ่านมาว่ามีผลต่อการทำให้ข้อมูลที่ได้ไม่สอดคล้อง
กับสถานการณ์อาชญากรรมที่เกิดขึ้นจริงหรือไม่
อย่างไร โดยการศึกษาข้อมูลจากเอกสารและ
ผลงานสำรวจวิจัยที่เคยดำเนินการมาการศึกษา
ดูงานจากหน่วยงานตำรวจในพื้นที่ที่ปฏิบัติงาน
เกี่ยวกับการจัดระบบบันทึกข้อมูลสถิติอาชญากรรม
ตลอดจนศึกษาความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ/
ผู้มีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้อง โดยใช้วิธีการศึกษา
เชิงคุณภาพ (Qualitative Method) 2) การพัฒนา
เครื่องมือวัด (Measurement) หรือแบบสอบถาม
ในการสำรวจ โดยนำประเด็นข้อปัญหาในการ
เก็บข้อมูลครั้งก่อนหน้ามาพิจารณาแก้ไขและ
ปรับปรุงแบบสอบถามต่อไป มีการศึกษาจาก
ผู้เชี่ยวชาญ ผู้มีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการ
ดำเนินงานสำรวจที่ผ่านมา และจากการศึกษา
กลุ่มประชาชนที่มีคุณลักษณะสอดคล้องกับกลุ่ม
เป้าหมายในรูปของการสนทนากลุ่ม (Focus
Group) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth
Interview) 3) การศึกษาเพื่อนำเสนอวิธีการ
สำรวจ และการสุ่มตัวอย่างให้เป็นไปตามหลัก
วิชาการ สอดคล้องกับระเบียบวิธีการวิจัยทาง
สังคมศาสตร์ (Social Science Research) 4) ดำเนินการศึกษาวิจัยนำร่องเพื่อทดสอบ
แบบสอบถามด้วยการสำรวจกลุ่มเป้าหมาย
ประชาชนในพื้นที่กรุงเทพมหานคร และตัวอย่าง
ตัวแทนจังหวัดในภูมิภาค 4 ภูมิภาค และ 5) การ
สัมมนาเพื่อนำเสนอผลการศึกษาและรับฟัง
ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาปรับปรุงแนวทาง
ศึกษาต่อไป

■ Abstract

Project the study, review and prepare to Crime Victimization Survey 2014 aim to review the past research of the Office of Justice Affairs Department as follows : 1) A survey of crime. In Bangkok, 2006 2) Crime Survey in Nakhon Si Thammarat Province, 2007 3) Crime Victimization Survey, 2012 (the crime occurred between October 2010 - September 2011) By National Statistical Office.

Justice Information Center Office of Justice Affairs require to develop methods of survey to be more quality thus has encouraged ABAC Poll Assumption University conduct project "The study, review and prepare to Crime Victimization Survey 2014" for the purpose : 1) Review questionnaire in the Crime Victimization Survey in recent times, 2) Analysis survey methods and sampling to be effective to reflect real crime statistics, and 3) Improving the content of the survey questionnaires for next time, be able to access those more easily and make the data more efficiently. The project was carried out during April 2013 - May 2014.

Scope of the study are : 1) To analyze the problem / cause of limitation in the study of the past that have the effect of making the information was not consistent with the actual crime situation. By studying data from documents and research survey ever undertaken. Study from police agencies in the area working on organized crime

statistics data. Including the opinion of an expert / persons with relevant experience. With Qualitative Methodology. 2) To develop measurement tools or questionnaire. By bringing the problem in the last times to amend and update for next time. A study from experts or who have experience relevant to the survey of the past. Study in the group of people, who look like with the target. By focus group meeting and in-depth interviews. 3) Present the survey method. And sampling technical. In accordance with the Social Science Research 4) Conducted pilot research study to test the questionnaire by survey in the target population, and 5) seminar to present the findings and recommendations to improve the study.

After developing measurement tools and the survey methodology, The researchers tested a pilot study to Crime Victimization Survey in target population aged 15 years and over in Bangkok and four regional province is Chiang Mai , Khon Kaen, Chon Buri and Songkhla from a sample of 1,536 household, household members, 6,363 people.

The survey result found that in the year 2013 a sample of 6.90 percent had been victims of crimes, such as Mayhem, Crimes Against Property, Sexual assault And Cheap Trick or falsely used the information / documents private . In the number of people who had been victims of crime, there were only 19.0 percent, to notify the police.

การทบทวนการสำรวจที่ผ่านมา

ที่ผ่านมาสำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรมได้ดำเนินการสำรวจข้อมูลสถิติอาชญากรรมภาคประชาชนในครั้งสำคัญ ดังนี้

1. การสำรวจข้อมูลอาชญากรรม ในเขต กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2549 โดยร่วมมือกับ สำนักงานสถิติแห่งชาติ ทำการจัดบันทึก รายละเอียดข้อมูลครัวเรือน สัมภาษณ์ข้อมูล ของสมาชิกในครัวเรือนอายุ 15 ปีขึ้นไป ที่ประสบ เหตุอาชญากรรมประเภทต่าง ๆ ในรอบ 1 ปี ที่ผ่านมา (1 มกราคม - 31 ธันวาคม 2548) โดยใช้แบบสำรวจในการเก็บข้อมูล ได้แก่ 1) แบบ สอดย. 1 (แบบนับจุด) ใช้บันทึกและสรุปยอดข้อมูล ครัวเรือนเป็นรายชุมชนอาคาร ลักษณะทั่วไป ของครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือนทั้งสิ้น ที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป และจำนวนสมาชิกที่ประสบ เหตุอาชญากรรมประเภทต่าง ๆ ในรอบ 1 ปี ที่ผ่านมา 2) แบบ สอดย. 2 (แบบแจกนับ) ใช้บันทึก ข้อมูลรายละเอียดของสมาชิกในครัวเรือนที่มี อายุ 15 ปีขึ้นไป ที่ประสบเหตุอาชญากรรม ประเภทต่าง ๆ ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา ตามลำดับ ครัวเรือนตัวอย่างที่ปรากฏในแบบ สอดย. 1 และ 3) แบบ สอดย. 3 (ซองบรรจุแบบ) ใช้บรรจุแบบ สอดย. 1 และแบบ สอดย. 2 ที่บันทึกข้อมูล และได้มีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล เรียบร้อยแล้ว เพื่อจัดส่งเข้ามาประมวลผลที่ฝ่าย เตรียมข้อมูล ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ศทก.)

2. การสำรวจข้อมูลอาชญากรรมจังหวัด นครศรีธรรมราช พ.ศ. 2550 โดยร่วมมือกับ สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำรวจข้อมูลสถิติ อาชญากรรมภาคประชาชนจากครัวเรือนที่มี

อายุ 15 ปีขึ้นไป และสมาชิกในครัวเรือนที่เคย ประสบเหตุอาชญากรรมประเภทต่าง ๆ ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา (1 มกราคม - 31 ธันวาคม 2549) โดยใช้แบบสำรวจเก็บข้อมูล ดังนี้ 1) แบบ สอดย. 1 (แบบนับจุด) ใช้บันทึกและสรุปยอดข้อมูลครัวเรือน เป็นรายชุมชนอาคาร ลักษณะทั่วไปของครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือนทั้งสิ้นที่มีอายุ 15 ปี ขึ้นไป และจำนวนสมาชิกที่ประสบเหตุอาชญากรรม ประเภทต่าง ๆ ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา 2) แบบ สอดย. 2 (แบบแจกนับ) ใช้บันทึกข้อมูลรายละเอียดของ สมาชิกในครัวเรือนที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไปที่ประสบ เหตุอาชญากรรมประเภทต่าง ๆ ในรอบ 1 ปี ที่ผ่านมา (1 มกราคม - 31 ธันวาคม 2549) ตามลำดับครัวเรือนตัวอย่างที่ปรากฏในแบบ สอดย. 1 3) แบบ สอดย. 3 (ซองบรรจุแบบ) ใช้บรรจุ แบบ สอดย. 1 และแบบ สอดย. 2 ที่บันทึกข้อมูล และได้มีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล เรียบร้อยแล้ว เพื่อจัดส่งเข้ามาประมวลผลที่ฝ่าย เตรียมข้อมูล ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ศทก.)

3. การสำรวจข้อมูลสถิติอาชญากรรมภาค ประชาชน พ.ศ. 2555 (อาชญากรรมที่เกิด ระหว่างเดือนตุลาคม 2553 - กันยายน 2554) โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ เป็นการเก็บรวบรวม ข้อมูลพร้อมกับโครงการสำรวจข้อมูลพื้นฐาน ของครัวเรือน พ.ศ. 2555 ตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2554 - 31 ธันวาคม พ.ศ. 2554 โดยวิธีการส่งพนักงาน ของสำนักงานสถิติแห่งชาติออกไปทำการจัด บันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับครัวเรือนในพื้นที่ที่ ตกเป็นตัวอย่าง และสัมภาษณ์รายละเอียดของ สมาชิกในครัวเรือนส่วนบุคคลที่มีสมาชิกอายุ 15 ปีขึ้นไป ที่ประสบเหตุอาชญากรรมประเภท ต่าง ๆ ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา

ผู้วิจัยได้ศึกษาทบทวนการสำรวจที่ผ่านมา ในครั้งหลัง (ปี 2555) โดยมีการดำเนินการดังนี้ คือ การศึกษาข้อมูลเอกสารและผลงานสำรวจ วิจัยที่เคยดำเนินการมาแล้ว การประชุมร่วมกับ คณะทำงานศูนย์พัฒนาข้อมูลกระบวนการ ยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวง ยุติธรรม และการศึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ ผู้มี ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องจากสำนักงานสถิติ แห่งชาติ จากนักวิชาการจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ผลการ ศึกษาทบทวนมีข้อสังเกตเกี่ยวกับเครื่องมือวัด การสุ่มตัวอย่าง การเก็บรวบรวมข้อมูล และการ จัดการ วิเคราะห์ข้อมูลในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

การศึกษาและพัฒนาเครื่องมือวัด

การดำเนินงานของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ได้สำรวจจัดบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับครัวเรือน ส่วนบุคคลที่มีสมาชิกอายุ 15 ปีขึ้นไปที่ประสบ เหตุอาชญากรรมประเภทต่าง ๆ ในรอบ 1 ปี ที่ผ่านมา (1 ตุลาคม 2553 ถึง 30 กันยายน 2554) และสัมภาษณ์รายละเอียดเฉพาะสมาชิกใน ครัวเรือนที่ประสบเหตุ หากขณะที่ไปสัมภาษณ์ ไม่พบผู้ประสบเหตุให้สอบถามจากสมาชิกใน ครัวเรือนที่อยู่ในเหตุการณ์ โดยมีเครื่องมือหรือ แบบสำรวจในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1) แบบ สอญ. 1 เป็นชุดแบบสอบถามที่มี ข้อคำถามในข้อ A25-A30 ผนวกรวมอยู่ใน โครงการ สทศ. (สำรวจข้อมูลพื้นฐานของครัวเรือน พ.ศ. 2555) ปฏิบัติงานโดยใช้เครื่อง Pocket PC ใช้บันทึกและสรุปยอดข้อมูลของครัวเรือนเป็น รายเขตแ่งนับตัวอย่าง ได้แก่ จำนวนครัวเรือน ส่วนบุคคลที่มีสมาชิกอายุ 15 ปีขึ้นไปที่ประสบ เหตุอาชญากรรมประเภทต่าง ๆ ในรอบ 1 ปี

ที่ผ่านมา จำนวนผู้ประสบเหตุทั้งสิ้นในครัวเรือน และจำนวนผู้ประสบเหตุคดีอาชญากรรมใน แต่ละประเภท

2) แบบ สอญ.2 (แบบแ่งนับ) ใช้สัมภาษณ์ และบันทึกข้อมูลรายละเอียดเฉพาะสมาชิก ในครัวเรือนอายุ 15 ปีขึ้นไป ที่ประสบเหตุ อาชญากรรมประเภทต่าง ๆ ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา ตามลำดับที่ครัวเรือน (A7) ที่ปรากฏใน สทศ.

3) แบบ สอญ.3 (แบบคุมยอด) ใช้บันทึก ข้อมูลรายละเอียดเฉพาะลำดับที่ครัวเรือน (A7) ที่มีสมาชิกประสบเหตุอาชญากรรม จำนวน ผู้ประสบเหตุ ทั้งสิ้นในครัวเรือน และจำนวน ผู้ประสบเหตุๆในแต่ละประเภททั้งที่แ่งนับได้ หรือไม่ได้ รวมทั้งเหตุผลที่แ่งนับครัวเรือนไม่ได้ และ หรือเหตุผลที่ไม่สามารถสัมภาษณ์ ผู้ ประสบเหตุได้

ข้อสังเกตโดยภาพรวมต่อแบบสอบถาม ข้อมูลอาชญากรรมจากครัวเรือนส่วนบุคคล (แบบ สอญ.1) มีดังนี้ แบบสอบถามชุดนี้เป็นแบบ การนับจดข้อมูลบุคคลในครัวเรือน ใช้เก็บข้อมูล ร่วมกับการสำรวจข้อมูลพื้นฐานครัวเรือน(สทศ.) ของสำนักงานสถิติแห่งชาติในประเด็นอื่น ๆ โดย ข้อคำถามการบันทึกข้อมูลสถิติอาชญากรรม ภาคประชาชนเป็นส่วนหนึ่งในแบบสำรวจชุดนี้ ประเด็นคำถามเริ่มจากการสอบถามคัดกรองว่า “ครัวเรือนนี้มีสมาชิกครัวเรือนที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป ประสบเหตุอาชญากรรมต่อไปหรือไม่” ซึ่งจะให้ กลุ่มตัวอย่างระบุว่ามี”หรือ”ไม่มี” ผู้ประสบเหตุ และระบุจำนวนผู้ประสบเหตุ จากนั้นจึงทำการ แยกแ่งว่ามีผู้ประสบเหตุอาชญากรรมประเภท ต่าง ๆ จำนวนกี่คน มีการระบุประเภทอาชญากรรม แบบกว้าง ๆ 4 ประเภท ได้แก่ อาชญากรรมต่อ ททรัพย์สิน อาชญากรรมต่อชีวิตและร่างกาย

อาชญากรรมทางเพศ และถูกแอบอ้างใช้ข้อมูลเอกสารส่วนตัว

1. สรุปวิเคราะห์เครื่องมือวัดในการสำรวจที่ผ่านมา

ผลการวิเคราะห์ลักษณะข้อคำถามในแบบสอบถามคณะผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลความคิดเห็นต่อปัญหาข้อจำกัดของเครื่องมือวัด (แบบสอบถาม) สามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1. เนื้อหาที่ใช้ในการสอบถาม

1.1 การสำรวจจะดำเนินการสัมภาษณ์ในแบบสอบถามการสำรวจข้อมูลพื้นฐานของครัวเรือน (สพค.) ในเบื้องต้นก่อน หากพบว่า มีผู้ถูกกระทำก็จะทำการสัมภาษณ์ต่อในแบบสอบถามการสำรวจข้อมูลสถิติอาชญากรรมภาคประชาชน (สอญ.2) ซึ่งแบบสอบถามทั้ง 2 ชุด มีข้อคำถามและรายละเอียดจำนวนมาก ทำให้ต้องใช้เวลาในการสัมภาษณ์นาน อาจจะทำให้ผู้ตอบสัมภาษณ์เกิดความเบื่อหน่าย ไม่อยากตอบคำถาม จึงอาจจะผลักดันให้ผู้ตอบหลีกเลี่ยงตัดบทโดยบอกว่าไม่มีอาชญากรรมเกิดขึ้น

1.2 การจัดแบ่งประเภทของอาชญากรรมทั้ง 4 ประเภท ที่นำมาใช้ในแบบสอบถามเป็นการจัดประเภทกว้าง ๆ คืออาชญากรรมต่อทรัพย์สิน อาชญากรรมต่อชีวิตและร่างกาย อาชญากรรมทางเพศ และถูกแอบอ้างใช้ข้อมูลเอกสารส่วนตัว เป็นการระบุประเภทอาชญากรรมในหมวดหลักไม่ได้มีการแจกแจงรายละเอียดของชนิดอาชญากรรมย่อย ๆ ให้เห็นชัดเจนลงไป ดังนั้นอาจจะทำให้ข้อมูลที่ได้ไม่ครอบคลุมตามจำนวนเหตุอาชญากรรม มีโอกาสที่ข้อมูลบางส่วนตกหล่นหายไปไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริง ไม่สามารถรวบรวม

ปัญหาอาชญากรรมสำคัญได้ครบถ้วนทั้งหมด

1.3 ข้อมูลบางอย่างที่มีความสำคัญต่อการป้องกันแก้ไขปัญหาอาชญากรรมยังไม่ได้ระบุเป็นข้อคำถาม โดยมีตัวอย่างบางประเด็นดังนี้ ประการแรกข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องการไล่เกลี้ยหรือการเจรจาข้อตกลงเพื่อแก้ปัญหาซึ่งเป็นวิธีการแก้ปัญหาในระดับพื้นฐานหรือในชุมชน ซึ่งยังไม่ได้มีการนำมาทำเป็นข้อคำถาม จึงทำให้ขาดข้อมูลที่สะท้อนให้เห็นว่ามีคดีที่ใช้วิธีการไล่เกลี้ยแล้วสามารถยอมความกันได้โดยไม่ต้องพึ่งพากลไกรัฐ และมีคดีที่ไม่สามารถไล่เกลี้ยได้สำเร็จ ซึ่งเป็นการแสดงข้อมูลในการแก้ไขปัญหาเบื้องต้นก่อนที่คดีความจะเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ประการที่สองข้อมูลเกี่ยวกับช่องทางในการหาข้อมูลข่าวสารเพื่อใช้ในการป้องกันแก้ไขปัญหาอาชญากรรม เช่น สื่อมวลชน เว็บไซต์ต่าง ๆ เพราะเป็นแหล่งข้อมูลความรู้ที่เป็นประโยชน์สำหรับประชาชน ประการที่สามข้อมูลเกี่ยวกับการทำงานของเจ้าพนักงานตำรวจ อัยการและศาลที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาในกระบวนการยุติธรรม ประการที่สี่ข้อมูลปัจจัยทางสังคมและสิ่งแวดล้อมที่มีส่วนผลักดันให้เกิดปัญหาอาชญากรรม เช่น ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว ความล้มเหลวในการเรียนในโรงเรียน สภาพแวดล้อมสังคมรอบบ้าน โครงสร้างทางสังคมที่ล้มเหลว เช่น การหย่าร้างของพ่อแม่ การมีพ่อเลี้ยงแม่เลี้ยงเดียว การเป็นครอบครัวเดียวที่มีพ่อหรือแม่เท่านั้น การมีพ่อแม่ติดยาเสพติด สภาพความเป็นอยู่ที่เป็นชุมชนเมืองหรือชนบท เป็นต้น ซึ่งข้อมูลเหล่านี้มีความสำคัญที่จะทำให้เข้าใจปัญหาและช่วยทำให้การกำหนดแนวทางการป้องกันอาชญากรรมให้ประสบผลสำเร็จต่อไปได้

2. รูปแบบของแบบสอบถาม ซึ่งมีความสำคัญต่อความสมบูรณ์ของข้อมูลที่จะได้มา และเกี่ยวข้องกับความเหมาะสมในแง่เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูล รูปแบบคำถามจากการสำรวจที่ผ่านมามีข้อสังเกตในสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

2.1 รูปแบบการสำรวจเป็นการสอบถามจากตัวแทนครัวเรือนซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลแทนสมาชิกในครัวเรือน ผู้ให้ข้อมูลไม่ใช่ผู้ประสบเหตุเองผู้ตอบจึงอาจจะขาดความเข้าใจเพียงพอเกี่ยวกับลักษณะปัญหาและรายละเอียดของปัญหาอาชญากรรมแต่ละประเภท

2.2 แบบสอบถามที่ใช้ขาดส่วนกล่าวนำเพื่อทำความเข้าใจและเชิญชวนให้ตอบคำถาม คือไม่มีข้อความที่ชี้แจงถึงที่มาประโยชน์ที่ผู้ตอบจะได้รับ และประโยชน์ต่อสังคมที่ได้จากการตอบแบบสอบถามชุดนี้ รวมถึงไม่ได้ระบุถึงการปกปิดข้อมูลสำหรับผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ กล้าที่จะให้ข้อมูลตามข้อเท็จจริง

2.3 มีข้อความคำถามที่ถามชื่อ-นามสกุลของผู้ตอบสัมภาษณ์ ซึ่งอาจจะส่งผลทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ไม่กล้าตอบคำถามข้ออื่น ๆ ที่มีความอ่อนไหว (sensitive) หรือไม่กล้าที่จะให้คำตอบตามความเป็นจริง หรืออาจกลายเป็นปัญหาในการให้ความร่วมมือ ส่งผลกระทบต่อความถูกต้องเชื่อถือในข้อมูลที่ได้มา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ ซึ่งแม้ว่าผู้ตอบจะไม่ปฏิเสธการสัมภาษณ์แต่ก็อาจทำให้ข้อมูลการตอบคำถามคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง โดยเฉพาะคำถามที่อ่อนไหวหรือเป็นคำถามที่ผู้ตอบกังวลว่าจะมีผลกระทบมาถึงตนเอง

2.4 รายการข้อคำถามมีรายละเอียดซับซ้อน มีเงื่อนไขที่กำหนดการข้ามข้อคำถามใน

ลักษณะต่าง ๆ จึงอาจทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เกิดความสับสนยุ่งยากในการถามตอบ

2.5 แบบสอบถามมีหลายตอนหลายประเด็นรวมกันอยู่ในชุดเดียวกัน จึงอาจทำให้ทั้งผู้สัมภาษณ์และผู้ถูกสัมภาษณ์เกิดความสับสนในการถามตอบกัน

2.6 ยังไม่ได้มีการนิยามคำศัพท์บางอย่างให้ชัดเจน จึงอาจทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เกิดความเข้าใจไม่สอดคล้องตรงกันกับผู้สัมภาษณ์ เช่น “ผู้ถูกกระทำ” อาจเป็นภาษาชาวบ้าน แต่ถ้าเป็นภาษาทางการในขั้นตอนของศาลจะใช้คำว่า “โจทก์” หากใช้คำว่า “ผู้เสียหาย” ความหมายจะกว้างกว่าผู้ถูกกระทำ เช่น พ่อแม่เป็นผู้เสียหาย เพราะลูกถูกลักพาตัวไป หรือลูกผู้ถูกกระทำ เพราะยังไม่บรรลุนิติภาวะ เป็นต้น

2.7 ในแบบสอบถาม ยังไม่ได้มีการอธิบายเกี่ยวกับการจัดประเภทของการถูกกระทำให้ชัดเจน รวมถึงยังไม่ได้ระบุให้เห็นว่าในกรณีที่เกิดเหตุการณ์ที่ผู้ถูกกระทำมากกว่า 1 ประเภทในครั้งเดียวกัน จะต้องจัดชุดแบบสอบถามที่จะใช้ในการสัมภาษณ์ที่จะนำมาใช้เป็นชุดต่อเนื่องให้อยู่ในหมวดประเภทใด (แต่พบว่ามีการอธิบายเรื่องดังกล่าวไว้ในคู่มือปฏิบัติงานเก็บรวบรวมข้อมูล)

2.8 มีข้อความคำถามที่ให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ประมาณคำตอบเป็นตัวเลข เช่น รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ค่าเสียหายในทรัพย์สิน ซึ่งมักจะประสบปัญหาว่าผู้ถูกสัมภาษณ์จำไม่ได้หรือประมาณตัวเลขไม่ค่อยได้

2.9 มีข้อความคำถามที่ละเอียดอ่อนต่อความรู้สึก เช่น การถูกกระทำทางเพศ การล่อลวง การถูกกระทำต่อชีวิตและร่างกาย ซึ่งอาจทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์มีความกังวล อึดอัดใจ ไม่กล้าตอบ

คำถามตามความเป็นจริงได้

2.10 ปริมาณเนื้อหาในแบบสอบถาม

ในการทบทวนความเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง จำแนกความเห็นออกเป็น 2 ทางคือ ทางแรกให้น้ำหนักกับการจัดปริมาณเนื้อหาว่าเหมาะสมแล้ว (ไม่มากเกินไป) โดยกลุ่มนี้ตั้งข้อสังเกตว่า ปริมาณคำถามปัจจุบัน อาจส่งผลกระทบต่อผู้ตอบบางส่วนเกิดความเบื่อหน่ายไม่อยากจะตอบ จึงตัดบท หรือให้ข้อมูลว่าไม่เคยประสบเหตุ อย่างไรก็ตามในอีกทางหนึ่งมีผู้ให้ความเห็นในทางตรงข้ามว่าควรจะมีการเพิ่มเติมเนื้อหาส่วนต่าง ๆ ให้กว้างขวางครอบคลุมเพิ่มขึ้นเพื่อให้สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลในคราวเดียวกัน ทำให้ได้ข้อมูลหลากหลายครบถ้วนมากขึ้น

2. กระบวนการพัฒนาเครื่องมือวัด

ในการศึกษาครั้งนี้ได้มีการทบทวนปรับปรุงเครื่องมือการสำรวจข้อมูลสถิติภาคประชาชน ในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ 1) การวิเคราะห์โดยคณะผู้วิจัย การสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 2) การระดมความคิดเห็นจากบุคคลทั่วไปโดยการสนทนากลุ่ม (focus group) 3) การทดลองเก็บข้อมูล (try out) รวมถึงมีการทดลองศึกษานำร่อง จากนั้นจึงมีการพัฒนาปรับปรุงแบบสำรวจในขั้นตอนสุดท้ายเพื่อเตรียมใช้สำหรับการสำรวจข้อมูลสถิติอาชญากรรมภาคประชาชน (National Crime Victimization Survey) ในครั้งต่อไป

จากการศึกษาทบทวนเรื่องเครื่องมือวัด ผู้วิจัยมีข้อเสนอให้กำหนดวัตถุประสงค์ หรือขอบเขตของเนื้อหาการสำรวจให้ชัดเจนก่อนแล้วจึงทำการออกแบบ (design) เครื่องมือวัด เพื่อให้เนื้อหาเป็นไปตามวัตถุประสงค์และขอบเขตการสำรวจให้ทบทวนรูปแบบคำถามเพื่อทำให้ผู้สัมภาษณ์และผู้ถูกสัมภาษณ์เข้าใจง่าย ชัดเจน ตรงกัน

ทำให้การใช้เวลาในการถามตอบอยู่ในระดับที่พอเหมาะสม

เครื่องมือวัดที่พัฒนาขึ้นมาอยู่ในรูปแบบของแบบสอบถาม (Questionnaire) มีเนื้อหาสำคัญได้แก่ ข้อมูลทั่วไป ประสบการณ์การเคยตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม เหตุปัจจัยแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการเกิดอาชญากรรม ความคิดเห็นต่อปัญหาอาชญากรรม และความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรม เป็นต้น

3. เครื่องมือวัดที่พัฒนาปรับปรุงใหม่

มีการปรับปรุงแก้ไขแบบสำรวจ และสร้างแบบสำรวจชุดใหม่ 2 ประเภทคือ สอญ.-1 เป็นแบบสอบถามสำหรับการเก็บข้อมูลพื้นฐานระดับครัวเรือนในเบื้องต้นเพื่อบันทึกข้อมูลการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมประเภทต่าง ๆ ในภาพรวม จากนั้นขั้นต่อมาคือการใช้แบบสอบถาม สอญ. 2 เก็บข้อมูลเจาะจงลงไปเฉพาะผู้ที่เคยตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมใน 4 กรณี และมีชุดแบบสอบถามเฉพาะแต่ละกรณีไป การปรับแก้ไขและสร้างแบบสอบถามประเภทต่าง ๆ มีดังนี้

1. แบบสำรวจข้อมูลครัวเรือน (สอญ.1) ได้มีการปรับแก้ไขในประเด็นต่าง ๆ โดยเน้นรูปแบบให้สอดคล้องกับวิธีการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ของเจ้าหน้าที่อยู่ภาคสนามตัดข้อความบางข้อออกไป และเพิ่มเนื้อหาแบบสอบถามในส่วนของการประเมินปัญหาอาชญากรรม การรับบริการ ในกระบวนการยุติธรรม และประเมินความพึงพอใจในการบริการ รวมถึงการปรับยุบข้อความบางข้อให้กระชับรัดกุมมากขึ้น และเพิ่มเติมข้อมูลในบางประเด็นการแก้ไขเกี่ยวกับประเภทอาชญากรรมจากที่เคยกำหนดเป็น 4 ประเภท โดยรวม ผู้วิจัย

ได้จัดหมวดและเพิ่มรายละเอียดของชนิด อาชญากรรมแต่ละประเภทลงไป ทำให้ได้ ข้อมูลที่ครอบคลุม “การเป็นเหยื่ออาชญากรรม” ประเภทต่าง ๆ ได้แก่ 1) ถูกประทุษร้ายต่อชีวิต ร่างกาย ได้ระบุรายละเอียดเป็น ฆ่าหรือพยายามฆ่า ทำร้ายร่างกาย คุกคามข่มขู่ว่าจะทำร้าย กักขัง ลักพาตัว 2) ถูกประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน ได้ระบุ รายละเอียดเป็น ถูกจี้ขังปล้น วิ่งราวทรัพย์สิน ล้วง กระเป๋า ข่มขู่หรือกรรโชกเอาทรัพย์สิน ถูกขโมยยาน พาหนะ ทรัพย์สินในยานพาหนะในบ้าน เครื่องมือ อุปกรณ์การเกษตร ถูกทำลายข้าวของทรัพย์สิน ถูกบุกรุกทรัพย์สิน 3) ถูกกระทำทางเพศ ได้ระบุ รายละเอียดเป็น ข่มขืน ข่าเรา อนาจาร ข่มขู่ คุกคามทางเพศ 4) ถูกหลอกลวงแอบอ้างใช้ ข้อมูล ได้ระบุรายละเอียดเป็น แอบอ้างใช้ ข้อมูลเอกสาร หลอกลวงหางาน หลอกลวงทาง อินเทอร์เน็ต แฮร์ลูกโซ่ หลอกให้โอนเงินเข้าบัญชี หลอกลวงทำให้เสียทรัพย์สินด้วยวิธีต่าง ๆ

2. แบบสำรวจผู้ ประสบ เหตุ คดี อาชญากรรม (สอญ.2) ได้มีการปรับปรุงแบบ เนื้อหาคำถาม เพิ่มเติมข้อมูลสำคัญ ตัดข้อ คำถามบางข้อออกไปให้สอดคล้องกับวิธีการ เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ของเจ้าหน้าที่อยู่ ภาคสนาม ทั้งนี้แบบสอญ.2 แบ่งเป็น 4 ประเภท ดังนี้

2.1 แบบสำรวจผู้ตกเป็นเหยื่อ อาชญากรรมประเภทชีวิตและร่างกาย (สอญ.2-1)

2.2 แบบสำรวจผู้ตกเป็นเหยื่อ อาชญากรรมประเภททรัพย์สินตัวเอง/ ครอบครัว (สอญ.2-2)

2.3 แบบสำรวจผู้ตกเป็นเหยื่อ อาชญากรรมประเภทกระทำทางเพศ (สอญ.2-3)

2.4 แบบสำรวจผู้ตกเป็นเหยื่อ

อาชญากรรมประเภทหลอกลวงแอบอ้างใช้ ข้อมูล/เอกสารส่วนตัว (สอญ.2-4)

ในกระบวนการศึกษาทบทวน การจัดทำ และพัฒนาเครื่องมือ ได้มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไข เครื่องมือในการสำรวจวิจัยหลายครั้ง ซึ่งผู้วิจัย ได้นำเสนอรายละเอียดการแก้ไขเครื่องมือวัด ในแต่ละข้อคำถามอยู่ในรายงานวิจัยฉบับเต็ม โดยแนวทางการปรับปรุงรูปแบบคำถามมี 5 ประเด็นคือ

ประการแรกปรับปรุงรูปแบบโดยรวมของ แบบสอบถาม โดยจัดทำแบบสอบถามสำหรับการ จัดเก็บข้อมูลเรื่องปัญหาอาชญากรรม โดยตรงเพื่อใช้สำรวจข้อมูลเฉพาะปัญหา อาชญากรรมเท่านั้นไม่ได้พ่วงรวมกับการ สำรวจข้อมูลเรื่องอื่น ๆ

ประการที่สองมีการเพิ่มเนื้อหาเกี่ยวกับ ความเป็นมา ประโยชน์ที่คาดหวัง การรับประกัน เรื่องการปกป้องสิทธิของผู้ตอบ (การปกปิด ข้อมูล) เพื่อกระตุ้นการมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ลดทอนข้อกังวลใจของผู้ถูกสัมภาษณ์ สร้าง ความไว้วางใจ เชื่อใจ ยอมรับที่จะให้ความร่วมมือ นอกจากนี้ยังให้ผู้สัมภาษณ์ทำความเข้าใจเรื่อง การปกป้องสิทธิของผู้ตอบ ละเว้นการขู่-สกล ของผู้ตอบ โดยหาวิธีบันทึกข้อมูลอื่นเพื่อประกอบ การยืนยันความมีตัวตนของผู้ตอบด้วยข้อมูลอื่น แทน เช่นการให้รายละเอียดของที่ตั้งที่อยู่พื้นที่ อาศัยให้ชัดเจนขึ้น เป็นต้น

ประการที่สาม ลดความซับซ้อนของข้อ คำถามและเงื่อนไขในการตอบคำถาม เพื่อ ไม่ให้เกิดความยุ่งยากในการสื่อสารระหว่าง ผู้สัมภาษณ์ และผู้ให้สัมภาษณ์ รวมทั้งกำหนด ให้มีการอบรมทำความเข้าใจกับพนักงาน สัมภาษณ์เพื่อให้พนักงานสัมภาษณ์ทำหน้าที่

สื่อสารให้กลุ่มเป้าหมายเข้าใจและให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูล

ประการที่สี่ มีการแก้ไขปรับปรุงข้อคำถาม และข้อคำตอบ โดยเพิ่มเติมประเด็นให้ครอบคลุมข้อมูลสำคัญมากขึ้น มีการปรับแก้ไขคำถามบางประเภทให้ใช้ความคิดพิจารณาในการตอบให้น้อยลง แก้ปัญหาความไม่เข้าใจความยุ่งยากในการคิดคำตอบ ลดความรู้สึกเหนื่อยล้าน่าเบื่อหน่าย เช่น การประมาณมูลค่าความเสียหาย เป็นต้น มีการจัดเรียงลำดับข้อคำถาม โดยออกแบบให้ข้อคำถามที่ต้องใช้ความคิดมาก ๆ ไปอยู่ส่วนปลายหรือส่วนท้ายของแบบสอบถาม นอกจากนี้กรณีคำถามที่ผู้ตอบใช้เวลานาน คิดไม่ออก ผู้วิจัยต้องออกแบบตัวช่วย เช่น ใช้ตารางช่วยให้การตอบกระชับ หรือเพิ่มคำอธิบายประกอบเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงตามวัตถุประสงค์ ฯลฯ เป็นต้น

ประเด็นที่ห้า มีการปรับปรุงรูปแบบคำถามที่มีลักษณะอ่อนไหว เช่น “การถูกระทำทางเพศ” “การถูกระทำต่อชีวิตและร่างกาย” หลีกเลี่ยงหรือลดระดับผลกระทบของความอ่อนไหวให้ลดลง หรือหากจะมีคำถามลักษณะนี้ให้จัดวางไว้ในลำดับท้าย ๆ เท่าที่จะทำได้ เพื่อไม่เกิดความรู้สึกอึดอัด ลำบากใจตั้งแต่ช่วงแรกของการสัมภาษณ์ อย่างไรก็ตามการลดทอนปัญหาดังกล่าวได้มีการเสนอให้ใช้การปรับเทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูลร่วมด้วย เช่น กรณีที่ผู้ตอบเป็นผู้หญิง หรือเป็นกลุ่มคนที่อยู่ในชุมชนห่างไกลที่ยึดถือประเพณีดั้งเดิม (ห่างไกลจากความทันสมัย) บางกรณีให้ใช้พนักงานสัมภาษณ์ผู้หญิง (หรือให้มีพนักงานหญิงอยู่ร่วมในการสัมภาษณ์) เพื่อทำให้ผู้ตอบกล้าตอบคำถามโดยสะดวกใจมากขึ้น เป็นต้น

ในทางปฏิบัติก่อนจะนำเครื่องมือวัดไปใช้ในการสำรวจจริง คณะผู้วิจัยได้ทดลองและปรับปรุงเรื่องการใช้เวลา (timing) ในการตอบคำถามให้เหมาะสม ให้ใช้เวลาโดยกระชับแต่ยังคงเนื้อหาสาระสำคัญของข้อมูลที่ต้องการสำรวจไว้

นอกจากปรับแก้ไขทั้ง 4 ประเด็นข้างต้นแล้ว ผู้วิจัยเสนอให้อบรมพนักงานสัมภาษณ์ให้มีความรู้ความเข้าใจและกำหนดแนวทางการทำงานให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน เสนอให้มีการจัดทำเอกสารประกอบการสัมภาษณ์ หรือมีคำอธิบายเกี่ยวกับคำศัพท์หรือข้อมูลในการสัมภาษณ์ เพื่อสร้างความเข้าใจในนิยามศัพท์ที่ตรงกันระหว่างผู้สัมภาษณ์และผู้ถูกสัมภาษณ์ เพื่อช่วยให้ทั้งสองฝ่ายเข้าใจวัตถุประสงค์ตรงกัน เพื่อลดปัญหาความแตกต่างจากพื้นฐานความรู้และประสบการณ์ของผู้สัมภาษณ์แต่ละคน อาทิ ในแบบสอบถามเสนอให้มีการเพิ่มคำถามอาชญากรรมแต่ละประเภทลงไปให้ชัดเจน เป็นต้น

หลังจากมีการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือวัด ผู้วิจัยได้จัดทำแบบสอบถามชุดใหม่ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการทดลองศึกษานำร่อง

■ แนวทางการสุ่มตัวอย่าง

จากการรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นต่อปัญหาการสุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้ 1) การกำหนดกรอบประชากรมีขอบเขตอย่างไร อาทิ ครอบคลุมลักษณะของผู้ประสบเหตุบางกลุ่ม เช่น กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในที่เฉพาะที่เข้าถึงได้ยาก ชาวต่างชาติที่เป็นผู้ถูกระทำในประเทศไทย เป็นต้น 2) จำนวนตัวอย่างที่ได้จาก

การสุ่มตัวอย่างจะเป็นตัวแทนประชากรอย่างแท้จริงหรือไม่ 3) การสุ่มตัวอย่างจะมีการกระจายครอบคลุมลักษณะประชากรหรือไม่

1. การทบทวนการสุ่มตัวอย่างที่ผ่านมา

เมื่อพิจารณาที่รูปแบบวิธีการสุ่มตัวอย่าง (sampling) จากการสำรวจของสำนักงานกิจการยุติธรรมที่ผ่านมาครั้งก่อนนั้น จะใช้การสุ่มตัวอย่างแบบ Stratified cluster Sampling โดยกำหนดให้มีเขตแดนนับ (Enumeration Area : EA) เป็นพื้นที่ที่รอบการสุ่ม (cluster) และสมาชิกที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไปในครัวเรือนส่วนบุคคลเป็นหน่วยตัวอย่าง การกำหนดกรุงเทพมหานครและจังหวัดเป็นสตราตัม (stratum) ซึ่งมีทั้งสิ้น 77 สตราตัม โดยที่แต่ละสตราตัม (ยกเว้น กทม.) ได้แบ่งออกเป็น 2 สตราตัม คือ ในเขตเทศบาล และนอกเขตเทศบาล ในแต่ละสตราตัมย่อย ได้ทำการสุ่ม EA โดยให้ความน่าจะเป็นที่แต่ละ EA จะถูกสุ่มเป็นปฏิภาคกับจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้นใน EA นั้น ๆ จำนวนตัวอย่าง 5,970 EA จากจำนวนทั้งสิ้น 1 27,460 EA ในแต่ละ EA ตัวอย่าง ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากทุกครัวเรือนส่วนบุคคลที่มีสมาชิกอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป และทำการสัมภาษณ์รายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลอาชญากรรมจากผู้ประสบเหตุอาชญากรรมในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา (1 ตุลาคม 2553-30 กันยายน 2554)

จุดเด่นหรือข้อดีของการสุ่มตัวอย่างในวิธีการดังกล่าวคือ มีการรอบประชากร (EA) ที่ชัดเจน และจำนวนชั้นของการสุ่มตัวอย่างมีเพียงชั้นเดียว

ส่วนปัญหาข้อจำกัดสำคัญจากการสุ่มตัวอย่างที่ผ่านมา อยู่ที่กรอบความคิดในการสุ่มเลือกแต่ละ EA (cluster) ในแต่ละชั้นภูมิ (stratum) นั้นจะอยู่ภายใต้สมมติฐานที่ว่าแต่ละ cluster ที่สุ่มมาได้ต้องมีคุณลักษณะของ

ตัวอย่างที่มีความหลากหลายภายในพื้นที่ (มีความแตกต่างกันภายใน) แต่เมื่อเปรียบเทียบระหว่างแต่ละกรอบของ EA (cluster) นั้นจะต้องมีลักษณะที่คล้ายคลึงกันมีลักษณะองค์ประกอบของแต่ละพื้นที่เหมือนกัน (มีความเหมือนกันระหว่างภายนอกกลุ่ม) กล่าวคือในแต่ละกรอบพื้นที่ควรมีความแตกต่างหลากหลายของกลุ่มตัวอย่าง ขณะเดียวกันเมื่อเปรียบเทียบกันระหว่างพื้นที่ที่นั้นกรอบตัวอย่างที่แบ่งออกมานั้นควรมีคุณลักษณะที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกันมากที่สุด

อย่างไรก็ตามหากพิจารณาลักษณะพื้นฐานที่ว่าสภาพปัญหาการเกิดอาชญากรรมของแต่ละพื้นที่ (EA) เป็นเช่นไรนั้นอาจจะมีผลต่อความเหมาะสมในการเลือกใช้วิธีการสุ่มแบบ Cluster โดยมีข้อสมมติฐานที่ว่าสภาพการเกิดปัญหาอาชญากรรมเป็นไปได้ใน 2 ลักษณะคือ ประการแรก การเกิดปัญหามีลักษณะเป็นแบบกระจายตัว กล่าวคือในแต่ละพื้นที่มีสภาพปัญหาอาชญากรรมเกิดขึ้นในลักษณะที่เหมือน ๆ กัน กระจายทั่วถึง ประการที่สองลักษณะการเกิดปัญหาเป็นแบบกระจุกตัว กล่าวคือสภาพปัญหาอาชญากรรมแต่ละพื้นที่มีการกระจุกตัวเป็นบางจุดเป็นบางพื้นที่เท่านั้น (เช่นเกิดมากในพื้นที่เมือง แต่เกิดน้อยในเขตห่างไกลเมือง) ซึ่งถ้าหากว่าปัญหาอาชญากรรมมีลักษณะแบบประการหลัง (กระจุกตัวในบางจุดบางพื้นที่ ไม่ได้กระจายทั่วไป) วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่มพื้นที่ (Cluster Sampling) อาจมีจุดอ่อนที่จะนำมาใช้ในการทำสำรวจเรื่องนี้

เนื่องจากในการสุ่มเลือก cluster นั้นจะเป็นการสุ่ม cluster จำนวนหนึ่งขึ้นมา cluster ที่สุ่มได้จะต้องมีลักษณะเป็นตัวอย่างที่สามารถเป็น

ตัวแทนหรือมีรูปแบบของค์ประกอบปัญหา อาชญากรรมที่คล้ายคลึงกับ cluster อื่นที่ไม่ถูก สุ่มขึ้นมาได้ด้วย

ข้อสังเกตคือ cluster ในแต่ละแห่งในพื้นที่ที่ สํารวจนั้นมีลักษณะองค์ประกอบของการเกิด ปัญหาอาชญากรรมเป็นแบบเดียวกันในทุก cluster หรือไม่ หรือว่าองค์ประกอบของลักษณะ ปัญหาอาชญากรรมมีลักษณะเป็นการเฉพาะ สําหรับ cluster บางแห่งและแตกต่างไปจาก cluster อื่น ซึ่งถ้าเป็นลักษณะประการหลัง อํานาจในการเป็นตัวแทนของกลุ่มตัวอย่างที่ถูก สุ่มโดยวิธีนี้จะลดน้อยลงไป

ในส่วนของพื้นที่กรุงเทพมหานครมีการแบ่ง stratum ย่อยลงไปหรือไม่ ซึ่งถ้าหากว่าไม่ได้มี การแบ่งอาจแบ่งพื้นที่ตามโอกาสความหนาแน่น ของการเกิดอาชญากรรม อาจทำให้การคัดเลือก ตัวอย่างพื้นที่ตามกรอบการสุ่ม (cluster) มีปัญหา ไม่สามารถเป็นตัวแทนของแต่ละพื้นที่ของส่วน นั้น ๆ อาทิเช่น ถ้าหากปัญหาอาชญากรรมมี ความแตกต่างกันตามพื้นที่ชั้นใน ชั้นกลาง และ ชั้นนอกของกรุงเทพฯ หากการสุ่มไม่ได้แบ่งชั้น ตามพื้นที่ดังกล่าวอาจจะทำให้มีปัญหาความ เป็นตัวแทนของพื้นที่ในแต่ละชั้นได้ เป็นต้น

มีข้อสังเกตว่าการจัดแบ่งชั้นภูมิในการสุ่ม ตัวอย่างการสำรวจครั้งก่อนหน้านี้อาจจะไม่ได้ ใช้ข้อมูลระดับความหนาแน่นของการเกิดปัญหา อาชญากรรมของพื้นที่ เพื่อใช้เป็นเกณฑ์กำหนด แบ่งเขตพื้นที่ในการสุ่ม

2. ข้อเสนอแนะทางการสุ่มตัวอย่างต่อไป

การสุ่มตัวอย่าง (Sampling) ในการวิจัยเพื่อ สํารวจสถิติอาชญากรรมภาคประชาชนต่อไป จะต้องใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนที่ดีเพื่อ ให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องแม่นยำ เป็นตัวแทนของ

ประชากรได้อย่างใกล้เคียงความเป็นจริง ซึ่งต้อง ใช้กระบวนการเลือกหาตัวอย่าง เพื่อให้การสรุป ผลข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างลงความเห็นอ้างอิง ไปยังประชากรที่ศึกษาได้ ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างที่ดี กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้อย่างเหมาะสม สามารถประเมินความน่าจะเป็นไปได้ของแต่ละ หน่วยประชากรที่มีโอกาสจะถูกเลือกเป็นกลุ่ม ตัวอย่าง สามารถประเมินตรวจสอบความผิดพลาด (error) ที่มีโอกาสเป็นไปใน การเลือกกลุ่มตัวอย่าง ในการเป็นตัวแทนการของประชากรที่ศึกษา และสามารถพิจารณาระดับแห่งความเชื่อมั่น ในการสรุปลงความเห็นอ้างอิงไปยังประชากร ของกลุ่มตัวอย่างที่เลือกมา

การเลือกกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ได้ตัวอย่างที่ เป็นตัวแทนของประชากรที่เปิดโอกาสให้มีความ เป็นไปได้ตามหลักทางสถิติที่จะทำให้ทุกหน่วย ของประชากรมีโอกาสได้รับเลือกเท่ากัน ซึ่งข้อ แนะนำในการดำเนินงานศึกษาต่อไปควรเลือก กลุ่มตัวอย่างตามวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ที่ใช้หลักความน่าจะเป็นไปได้ตามโอกาสทาง สถิติ (Probability Sample)

การเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่ม ตัวอย่างมีระเบียบและกฎเกณฑ์ เพื่อให้แต่ละ หน่วยประชากรมีโอกาสถูกเลือกเท่า ๆ กัน หรือ สามารถคำนวณโอกาสที่จะถูกเลือกได้ ทั้งนี้เพื่อ ให้การเลือกหน่วยประชากรนั้นเป็นลักษณะของ การสุ่มขึ้นมา (Random Selection) หรือเป็นไป ตามโอกาสจริง ๆ โดยไม่ได้เกิดจากเจตนาหรือ ความอคติลำเอียงของผู้เลือก

จากการทบทวนโครงการที่เคยดำเนินการ มาก่อนหน้านี้ได้มีการตั้งคำถามประเด็นสำคัญ คือ จำนวนตัวอย่างที่ได้จากการสุ่มตัวอย่าง จะเป็นตัวแทนประชากรอย่างแท้จริงหรือไม่

การสุ่มตัวอย่างที่มีการกระจายครอบคลุมลักษณะประชากรหรือไม่ และกลุ่มตัวอย่างครอบคลุมลักษณะของผู้ประสบเหตุบางกลุ่มหรือไม่ โดยเฉพาะกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในที่เฉพาะที่เข้าถึงได้ยากเป็นต้น

แนวทางการดำเนินงานต่อไป คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอประการแรกคือ ควรหาข้อสรุปเพื่อกำหนดกรอบประชากรที่จะศึกษาให้ชัดเจนว่า กรอบประชากรที่จะสำรวจในครั้งนั้นจะครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายเพียงใด อาทิ เฉพาะผู้มีชื่อในทะเบียนบ้านหรือรวมถึงผู้ไม่มีชื่อในทะเบียนบ้าน จะรวมถึงชาวต่างชาติด้วยหรือไม่ เป็นต้น เพื่อนำมาเป็นกรอบประชากร (Population frame) ในการสุ่มตัวอย่างและออกแบบเครื่องมือวัดตามวัตถุประสงค์การศึกษาครอบคลุมกลุ่มประชากรนั้น

ประการที่สองควรมีการกำหนดขนาดตัวอย่างให้เหมาะสม เพื่อให้มีความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่น ซึ่งการกำหนดขนาดตัวอย่างจะต้องทราบขนาดของประชากรที่ศึกษาที่ชัดเจน ในการสำรวจแต่ละครั้ง มีการคำนวณค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ และระดับความเชื่อมั่นที่เหมาะสม

ประการที่สาม วิธีการสุ่มตัวอย่าง ต้องเลือกระเบียบวิธีวิจัยที่ดี มีความถูกต้อง แม่นยำ เหมาะที่จะดำเนินการได้เท่าทันเวลาตรงตามความต้องการของผู้ใช้ข้อมูล เป็นวิธีการที่กระทัดรัด เข้าใจง่าย และมีความครบถ้วนสมบูรณ์

เมื่อศึกษารูปแบบการสุ่มตัวอย่าง (sampling) จากการสำรวจข้อมูลสถิติอาชญากรรมภาคประชาชนที่ผ่านมามีพบว่าได้มีการใช้การสุ่มตัวอย่างแบบ Stratified cluster Sampling โดยกำหนดให้เขตแจ้งจับ (Enumeration Area : EA)

เป็น cluster และมีสมาชิกที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป ในครัวเรือนส่วนบุคคลเป็นหน่วยตัวอย่าง โดยกำหนดให้กรุงเทพมหานครและจังหวัดต่าง ๆ เป็นชั้นภูมิหรือสตราตัม (stratum) รวมจำนวนทั้งสิ้น 77 สตราตัม

จากการวิเคราะห์จุดเด่นหรือข้อดีของการสุ่มตัวอย่างในวิธีการดังกล่าวคือ การมีกรอบประชากร (EA) ที่ชัดเจน และจำนวนชั้นของการสุ่มตัวอย่างมีเพียงชั้นเดียว ส่วนปัญหาข้อสังเกตของวิธีการนี้อยู่ที่การสุ่มเลือก EA (cluster) ในแต่ละชั้นภูมิ (stratum) จะอยู่ภายใต้สมมติฐานที่ว่าแต่ละ cluster ควรมีความคล้ายคลึงกัน อย่างไรก็ตามมีข้อพิจารณาว่าปัญหาการเกิดอาชญากรรมของพื้นที่ (EA) อาจจะมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างออกไปโดยอาจจะไม่ใช่เป็นแบบแผนที่กระจายตัวเหมือนกันในทุกพื้นที่ (cluster) หรืออาจจะเป็นลักษณะที่เกิดขึ้นเฉพาะบริเวณหรือพื้นที่แต่ละแห่งไป ดังนั้นการกำหนดกรอบตัวอย่างแบบจัดแบ่งพื้นที่เป็น cluster อาจทำให้การสุ่ม cluster แต่ละ cluster นั้นไม่สามารถเป็นตัวแทน cluster อื่น ๆ ที่ไม่ถูกสุ่มขึ้นมาได้ เพราะแต่ละ cluster ลักษณะเฉพาะที่ต่างกันอย่างออกป

แนวทางการลดทอนปัญหาดังกล่าวอาจจะต้องมีการแบ่งชั้นภูมีย่อยที่คำนึงถึงระดับความหนาแน่นของการเกิดปัญหาอาชญากรรมของพื้นที่ประกอบเข้าไปในผังการสุ่ม โดยมีการแบ่งพื้นที่ให้หลากหลายตามโอกาสที่จะเกิดปัญหาอาชญากรรม ยกตัวอย่าง เช่น กรณีพื้นที่กรุงเทพมหานคร ซึ่งอาจจะปัญหาอาชญากรรมมีความแตกต่างกันตามพื้นที่ชั้นใน กลาง และนอก ดังนั้นจึงควรแบ่ง stratum ของพื้นที่ทั้งสามชั้น (ใน กลาง นอก) ก่อน แล้วจึงทำการสุ่ม

Cluster ตามกรอบของแต่ละพื้นที่ไป หรืออาจจะมีเกณฑ์การแบ่งพื้นที่ด้วยปัจจัยอื่นประกอบ โดยยึดเกณฑ์ความสัมพันธ์กับปัญหาอาชญากรรม เช่น การแบ่งประเภทพื้นที่ตามสภาพสังคม เศรษฐกิจ เป็นต้น ทั้งนี้แนวทางการจัดกรอบการสุ่มตัวอย่างที่อิงตามเกณฑ์ความหนาแน่นของปัญหาอาชญากรรมอาจจะต้องมีการพัฒนาปรับปรุงต่อไปภายหลังจากที่มีการรวบรวมข้อมูลสถิติและปัจจัยที่มีผลต่อปัญหาอาชญากรรมที่ละเอียดชัดเจนมากขึ้น

ในการสุ่มตัวอย่างสำหรับการสำรวจครั้งต่อไป ต้องกำหนดตามแนวทางระเบียบวิธีการสุ่มเพื่อให้ได้ตัวแทนที่ดี คำนึงโอกาสความแตกต่างตามสภาพเศรษฐกิจสังคม และโอกาสความหลากหลายของปัญหาอาชญากรรมที่แตกต่างกัน คำนึงถึงความพร้อมของฐานข้อมูลที่เป็นไปได้ และความเหมาะสมที่จะดำเนินงานสำรวจภายใต้ข้อจำกัดของทรัพยากรและเวลา ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกวิธีการเลือกตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิหลายชั้น (Stratified Multi-Stage Sampling) โดยมีหลักเกณฑ์ดังนี้

กลุ่มประชากรเป้าหมายคือประชาชนอายุ 15 ปีขึ้นไปในพื้นที่กรุงเทพมหานคร และต่างจังหวัดทั่วประเทศ โดยกำหนดครัวเรือนเป้าหมาย และสมาชิกครัวเรือนที่เป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ และมีภูมิลำเนาอยู่ทะเบียนบ้านในจังหวัดเป้าหมายที่ทำการสำรวจ

กลุ่มเป้าหมายประชากรเป้าหมายมีเกณฑ์เงื่อนไข สำคัญและเหตุผลในการพิจารณาดังนี้ ประการแรกการกำหนดครัวเรือนเป้าหมายยึดถือตามครัวเรือนที่มีบัญชีในทะเบียนบ้าน รวมถึงกลุ่มเป้าหมายประชากรคือ ประชาชนอายุ 15 ปีขึ้นไปที่มีชื่อในทะเบียนบ้านในครัวเรือน

ที่ทำการสำรวจ โดยกรอบดังกล่าวจะกำหนดตามฐานข้อมูลประชากรที่ได้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงมหาดไทย เป็นต้น

กลุ่มเป้าหมายในการเก็บข้อมูลในระดับครัวเรือน สำหรับการสำรวจข้อมูลสถิติอาชญากรรมระดับครัวเรือน (สอญ.1) เก็บข้อมูลจากหัวหน้าครัวเรือน หรือตัวแทนหัวหน้าครัวเรือน เนื่องจากเป็นบุคคลที่จะให้ข้อมูลแทนสมาชิกอื่น ๆ ในครัวเรือน และเป็นบุคคลที่เชื่อถือได้ว่าน่าจะรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับสมาชิกในครัวเรือนได้ดีกว่าบุคคลอื่น

การเลือกตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิหลายชั้น (Stratified Multi-Stage Sampling) กำหนดให้ภูมิภาค พื้นที่ต่าง ๆ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้เป็นชั้นภูมิ

สำหรับกรุงเทพมหานครแบ่งพื้นที่ออกเป็นชั้นใน ชั้นกลาง และชั้นนอก ส่วนในภูมิภาคอื่นแบ่งพื้นที่ออกเป็นจังหวัด เป็นชั้นภูมีย่อย โดยมีขั้นตอนการเลือกตัวอย่างดังนี้

กรณีกรุงเทพมหานคร การเลือกตัวอย่างชั้นที่ 1 ตัวอย่างเขต ใช้การเลือกตัวอย่างแบบมีระบบกำหนดความน่าจะเป็นให้เป็นสัดส่วนกับขนาดของจำนวนประชากรครัวเรือนทั้งสิ้นของพื้นที่นั้นในกรุงเทพมหานคร (Systematic Sampling with Probability Proportional to Size)

การเลือกตัวอย่างชั้นที่ 2 ตัวอย่างบล็อก ใช้การเลือกตัวอย่างแบบมีระบบกำหนดความน่าจะเป็นให้เป็นสัดส่วนกับขนาดของจำนวนประชากรครัวเรือนทั้งสิ้นของเขตนั้นในกรุงเทพมหานคร (Systematic Sampling with Probability Proportional to Size)

การเลือกตัวอย่างขั้นที่ 3 ตัวอย่างครัวเรือน ใช้การเลือกตัวอย่างแบบมีระบบ (Systematic Sampling) โดยสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือน และ สัมภาษณ์สมาชิกในครัวเรือนที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป ที่มีประสบการณ์การถูกกระทำในฐานะเหยื่อ อาชญากรรม

กรณีการสำรวจตัวอย่างในภูมิภาคประกอบด้วย ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ในการเลือกตัวอย่างขั้นที่ 1 การเลือก ตัวอย่างจังหวัดในแต่ละภูมิภาค ใช้การเลือก ตัวอย่างแบบมีระบบกำหนดความน่าจะเป็น ให้เป็นสัดส่วนกับขนาดของจำนวนประชากร ครัวเรือนทั้งสิ้นของภูมิกษณนั้น (Systematic Sampling with Probability Proportional to Size)

การเลือกตัวอย่างขั้นที่ 2 ตัวอย่างเทศบาล (ในเขตเทศบาล) อำเภอ (นอกเขตเทศบาล) ใช้ การเลือกตัวอย่างแบบมีระบบกำหนดความ น่าจะเป็นให้เป็นสัดส่วนกับขนาดของจำนวน ประชากรครัวเรือนทั้งสิ้นของจังหวัดนั้น (Systematic Sampling with Probability Proportional to Size)

การเลือกตัวอย่างขั้นที่ 3 ตัวอย่างตำบล ใช้การเลือกตัวอย่างแบบมีระบบกำหนดความ น่าจะเป็นให้เป็นสัดส่วนกับขนาดของจำนวน ประชากรครัวเรือนทั้งสิ้นของเทศบาลหรือ อำเภอ นั้น (Systematic Sampling with Probability Proportional to Size)

การเลือกตัวอย่างขั้นที่ 4 ตัวอย่างบล็อก (ในเขตเทศบาล) หรือหมู่บ้าน (นอกเขตเทศบาล) ใช้การเลือกตัวอย่างแบบมีระบบกำหนดความ น่าจะเป็นให้เป็นสัดส่วนกับขนาดของจำนวน ประชากรครัวเรือนทั้งสิ้นของตำบลนั้น

(Systematic Sampling with Probability Proportional to Size)

การเลือกตัวอย่างขั้นที่ 5 ตัวอย่างครัวเรือน ใช้การเลือกตัวอย่างแบบมีระบบ (Systematic Sampling) สัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือน และ สัมภาษณ์เจาะจงข้อมูลของเหยื่ออาชญากรรม จากสมาชิกในครัวเรือนที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไปที่มี ประสบการณ์การถูกกระทำในฐานะเหยื่อ อาชญากรรม

ทั้งนี้ในการสำรวจครั้งต่อไปควรทบทวน ขั้นตอนวิธีการสุ่มตัวอย่าง โดยอาจมีการแก้ไข ปรับปรุงได้ขึ้นอยู่กับความพร้อมเรื่องฐานข้อมูล ทรัพยากร เงื่อนไขเวลา และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง อื่น ๆ

▣ ข้อเสนอในการเก็บรวบรวมข้อมูล

รูปแบบวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล (data collecting) ที่ผ่านมา ได้ใช้แบบสำรวจ สอดย.1 และ สอดย.2 เก็บรวบรวมข้อมูล โดยทำการ สสำรวจภาคสนามพร้อมกับโครงการสำรวจ ข้อมูลพื้นฐานของครัวเรือน พ.ศ. 2555 โดย วิธีการส่งพนักงานของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ออกไปทำการจดบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับ ครัวเรือนในพื้นที่ที่ตกเป็นตัวอย่าง และสัมภาษณ์ รายละเอียดของสมาชิกในครัวเรือนส่วนบุคคล ที่มีสมาชิกอายุ 15 ปีขึ้นไปที่มีประสบเหตุ อาชญากรรมประเภทต่างๆ ในรอบปีที่ผ่านมา (1 ตุลาคม 2553 – 30 กันยายน 2554) หากขณะ ไปสัมภาษณ์ไม่พบผู้ประสบเหตุอาชญากรรม ให้สอบถามจากสมาชิกในครัวเรือนที่อยู่ใน เหตุการณ์แทน ในกรณีที่ขณะไปสัมภาษณ์ไม่พบ สมาชิกในครัวเรือนจะเข้ามาเก็บข้อมูลซ้ำใน ภายหลัง หากเข้ามาเก็บข้อมูลซ้ำ 3 ครั้ง ยังไม่พบ

สมาชิกในครัวเรือนจะมีใบนัดหมายไว้ หรือ บางที่จะมาตามเก็บข้อมูลจากครัวเรือนที่อยู่ใกล้เคียง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 1) แบบ สอญ. 1 (ผนวกข้อคำถาม A25 – A30 ในโครงการสพค. (สำรวจข้อมูลพื้นฐานของครัวเรือน พ.ศ. 2555) ปฏิบัติงานโดยใช้เครื่อง Pocket PC) ใช้บันทึกและสรุปยอดข้อมูลของครัวเรือนเป็นรายเขตแจกจ่ายตัวอย่างได้แก่ จำนวนครัวเรือนส่วนบุคคลที่มีสมาชิกอายุ 15 ปีขึ้นไปที่ประสบเหตุอาชญากรรมประเภทต่างๆในรอบปีที่ผ่านมา (1 ตุลาคม 2553 ถึง 30 กันยายน 2554) จำนวนผู้ประสบเหตุทั้งสิ้นในครัวเรือน และจำนวนผู้ประสบเหตุฯ ในแต่ละประเภท 2) แบบ สอญ.2 (แบบแจกจ่าย) ใช้สัมภาษณ์และบันทึกข้อมูลรายละเอียดเฉพาะสมาชิกในครัวเรือนอายุ 15 ปีขึ้นไปที่ประสบเหตุอาชญากรรมประเภทต่างๆ ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมาตามลำดับที่ครัวเรือน (A7) ที่ปรากฏใน สพค. 3) แบบ สอญ.3 (แบบคุมยอด) ใช้บันทึกข้อมูลรายละเอียดเฉพาะลำดับที่ครัวเรือน (A7) ที่มีสมาชิกประสบเหตุอาชญากรรม จำนวนผู้ประสบเหตุฯ ทั้งสิ้นในครัวเรือน และจำนวนผู้ประสบเหตุฯ ในแต่ละประเภททั้งที่แจกจ่ายได้ หรือไม่ได้ รวมทั้งเหตุผลที่แจกจ่ายครัวเรือนไม่ได้ และหรือเหตุผลที่ไม่สามารถสัมภาษณ์ผู้ประสบเหตุฯ ได้ และ 4) ซองบรรจุแบบ ใช้บรรจุแบบ สอญ.2 และ แบบ สอญ.3 ที่บันทึกข้อมูล และได้ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลเรียบร้อยแล้ว เพื่อจัดส่งแบบเข้ามาประมวลผลที่สำนักสถิติสาธารณสุขมต (สธม.) ในการจัดบันทึกแบบสำรวจ สอญ.1 ใช้บันทึกในเครื่อง Pocket PC ส่วนแบบสำรวจ สอญ.2 จัดบันทึกในแบบสอบถาม

บุคลากรในการทำงานภาคสนามคือ พนักงานของสำนักงานสถิติแห่งชาติที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลนี้ จะต้องผ่านการอบรมให้ความรู้ในเรื่องของรายละเอียดโครงการและแบบสอบถามที่ใช้ในการสำรวจ พนักงานสัมภาษณ์ 1 คน จะรับผิดชอบพื้นที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเฉลี่ยคนละ 2 พื้นที่ปฏิบัติงาน (EA) โดย 1 EA มีจำนวนประมาณ 150 ครัวเรือน โดยค่าตอบแทนพนักงานสัมภาษณ์เป็นแบบเหมาจ่ายต่อพื้นที่ปฏิบัติงาน (EA) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ไม่มีเงินค่าตอบแทนหรือของขำว่ยตอบแทนผู้ที่เสียสละเวลาตอบสัมภาษณ์ ช่วงเวลาการเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการพร้อมกันทุกจังหวัดทั่วประเทศ ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2554 – 31 ธันวาคม 2554 โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเฉพาะในช่วงวันและเวลาราชการ ข้อดีของวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในการสำรวจที่ผ่านมาดังนี้

1) พนักงานเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงานสถิติแห่งชาติซึ่งมีทักษะความชำนาญในการเก็บรวบรวมข้อมูล และคุ้นเคยกับสภาพพื้นที่ ทำให้ได้ข้อมูลที่ได้รับความนิยมและมีประสิทธิภาพ

2) แบบสำรวจ สอญ.1 และ สอญ.2 ได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลพร้อมกับโครงการสำรวจข้อมูลพื้นฐานของครัวเรือน พ.ศ. 2555 ทำให้ประหยัดเวลา กำลังคน และค่าใช้จ่ายในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ส่วนปัญหาข้อจำกัดที่พบและมีโอกาสเป็นไปได้มีดังนี้

1) กลุ่มตัวอย่างบางคนไม่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

2) ไม่สามารถเข้าถึงกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่

ในคอนโดมิเนียม อพาร์ทเมนต์ หมู่บ้านจัดสรร ที่มีระบบรักษาความปลอดภัยที่เข้มงวด

3) ผู้ที่ตอบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่เป็นผู้อื่นที่ตอบแทนผู้ถูกกระทำ มีส่วนน้อยที่ผู้ถูกกระทำตอบสัมภาษณ์เอง จึงมีโอกาสดังกล่าวทำให้ได้ข้อมูลบางส่วนที่ไม่ตรงกับความเป็นจริงเท่าที่ควร

4) ผู้ที่ตอบสัมภาษณ์บางคนเห็นว่าสิ่งที่ถูกกระทำบางเหตุการณ์เป็นเรื่องเล็กน้อย ไม่ตั้งใจเอาความ จึงไม่นับเป็นปัญหาอาชญากรรมที่จะนำมาตอบการสัมภาษณ์

5) เครื่อง Pocket PC ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีคุณภาพต่ำ (หน้าจอเล็ก มีแสงสะท้อน ทำให้มองเห็นไม่ชัด แบตเตอรี่หมดเร็ว)

6) ไม่มีของขำว่ยตอบแทนผู้ที่เสียสละเวลาตอบสัมภาษณ์ ซึ่งอาจมีผลต่อแรงจูงใจในการให้ความร่วมมือ และความตั้งใจที่จะให้ข้อมูล

7) ค่าตอบแทนผู้สัมภาษณ์เป็นแบบเหมาจ่ายต่อพื้นที่ปฏิบัติงาน (EA) ซึ่งอาจมีผลทำให้ขาดแรงกระตุ้นที่จะบันทึกข้อมูลในกรณีที่มีการพบเห็นข้อมูลอาชญากรรมจำนวนมาก และอาจมีผลต่อคุณภาพของงานถ้าหากว่าในพื้นที่ที่รับผิดชอบนั้นมีปริมาณปัญหาอาชญากรรมมาก

8) ค่าใช้จ่ายในการเก็บรวบรวมข้อมูลค่อนข้างสูง เนื่องจากต้องเดินทางไกลและต้องลงพื้นที่เดิมเพื่อเก็บข้อมูลซ้ำหลายรอบ

9) พนักงานสัมภาษณ์เป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงานสถิติซึ่งลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลเฉพาะในวันและเวลาราชการ อาจทำให้มีอุปสรรคในการเข้าถึงกลุ่มตัวอย่างที่อาจจะไม่ได้อยู่บ้านพักอาศัยในช่วงระหว่างการเก็บข้อมูลเนื่องจากเป็นช่วงเวลาทำงาน

10) ช่วงเวลาที่เก็บข้อมูลภาคสนามเป็นช่วง

ฤดูหนาว และบางพื้นที่ประสบปัญหาอุทกภัย ทำให้ยากในการติดตามให้ถึงกลุ่มตัวอย่าง

11) ระยะเวลาในการดำเนินโครงการสำรวจข้อมูลสถิติอาชญากรรมภาคประชาชน พ.ศ. 2555 ลดลงเหลือ 3 เดือน จากเดิมที่เคยใช้ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน 12 เดือน ทำให้ต้องเร่งรีบดำเนินการโครงการ

■ ข้อเสนอแนะเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูล

แนวทางการเก็บข้อมูลในการสำรวจสถิติอาชญากรรมภาคประชาชนเป็นการสำรวจภาคสนาม (Field Survey) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง (Sampling) การเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ (Interview) และการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายในระดับครัวเรือน (Household) แหล่งข้อมูลที่จัดเก็บมาจากครัวเรือนที่อยู่อาศัยในบริเวณพื้นที่ตามกรอบตัวอย่าง จากกลุ่มเป้าหมายหัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนครัวเรือนที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป และมีชื่อในทะเบียนบ้านที่ทำการสำรวจ

สำหรับการเก็บข้อมูลประสบการณ์การตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม (ตามแบบ สอญ.1) เป็นการเก็บบันทึกข้อมูลของ “สมาชิกครัวเรือน” โดยการสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทน ทั้งนี้สมาชิกครัวเรือนที่จะถูกบันทึกข้อมูลได้แก่ บุคคลที่อาศัยอยู่ในบ้านหรือที่พักอาศัยแห่งเดียวกันที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ซึ่งสมาชิกในครัวเรือนที่สนใจศึกษาในที่นี้ให้รวมถึงสมาชิกที่อาศัยอยู่ในที่พักอาศัยแห่งนี้ในปัจจุบัน หรือที่ไม่ได้พักอาศัยอยู่ในปัจจุบัน (อาศัยอยู่ที่อื่น) แต่มีความสัมพันธ์กันเป็นสมาชิกของครัวเรือนและมีชื่อในทะเบียนบ้านที่ทำการสำรวจ

ส่วนการเก็บข้อมูลผู้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมในกรณีต่าง ๆ 4 ประเภท ได้แก่ เหยื่ออาชญากรรมประเภทชีวิตและร่างกาย ประเภททรัพย์สินตัวเอง ครอบครัว ประเภทถูกกระทำทางเพศ (สอญ.2-3) และประเภทถูกหลอกลวงแอบอ้างใช้ข้อมูลเอกสารส่วนตัว (ตามแบบ สอญ.2) นั้น จะทำการเก็บข้อมูลเจาะจงไปที่ตัวบุคคลที่เคยประสบเหตุเป็นเหยื่ออาชญากรรมแต่ละประเภทเหล่านั้นโดยตรง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลหรือแบบสอบถามที่จะนำมาใช้ต้องตรวจสอบแก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสม มีการตรวจสอบความเที่ยงตรง ความน่าเชื่อถือ เป็นข้อคำถามที่ประชาชนสามารถเข้าใจได้ มีปริมาณเนื้อหาที่ใช้เวลาจัดเก็บเหมาะสม โดยข้อคำถามต่าง ๆ ได้นำมาพิจารณาโดยนักวิชาการ ผู้มีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้อง มีการสอบถามความเข้าใจ และนำไปทดสอบกับประชาชน สามารถนำติดตัวเพื่อนำไปสอบถามตามบ้านเรือนได้โดยสะดวก

หน่วยงานที่รับผิดชอบการลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนามควรเป็นองค์กรทางวิชาการหรือองค์กรที่มีความน่าเชื่อถือ จะทำให้เป็นที่ยอมรับ ได้รับการตอบรับ และได้รับความร่วมมือที่ดี ใน การศึกษานำร่องที่ผ่านมาพบว่า การแนะนำตัวในฐานะผู้แทนจากสถาบันการศึกษาและในฐานะหน่วยงานที่มีบทบาทการสำรวจข้อมูลความคิดเห็นของประชาชน อันเป็นที่รู้จัก ทำให้ได้รับความร่วมมือจากประชาชนทั่วไปด้วยดี การลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนามเป็นไปโดยราบรื่น รวมถึงการแสดงตัวของเจ้าหน้าที่ (ในการลงพื้นที่ภาคสนามร่วมกัน) จากสำนักงานกิจการยุติธรรม ก็ได้รับความร่วมมือที่ดีเช่นกัน การดำเนินงานเก็บรวบรวมข้อมูล จะคำนึงถึงหลักการ

ความเหมาะสม ความประหยัด แนวทางที่จะทำได้ข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วน มากเพียงพอ และเป็นข้อมูลที่เชื่อถือได้ มีความเที่ยงตรงแม่นยำ

แนวทางการจัดเก็บข้อมูลที่เหมาะสมควรเป็นการจัดเก็บเฉพาะในเรื่องการสำรวจข้อมูลสถิติอาชญากรรม ไม่ควรที่จะพ่วงหรือฝากแบบสำรวจไปเก็บร่วมกับการสำรวจในงานหลักอื่น ๆ ที่มีการเก็บบันทึกข้อมูลปริมาณมาก ตัวอย่างเช่น การสำรวจโครงการในอดีตที่มีการเก็บข้อมูลร่วมกับการสำรวจข้อมูลพื้นฐานครัวเรือน (สพค.) ซึ่งอาจจะผลต่อความร่วมมือและมีผลต่อคุณภาพของข้อมูลที่ได้รับมา เพราะอาจเกิดปัญหาความเหนียวล่าที่ติดกับผู้ใช้ข้อมูลและผู้เก็บข้อมูล ถ้าเป็นไปได้ในอนาคตหากสามารถปรับปรุงเครื่องมือให้ง่ายกระชับสามารถเก็บข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว ใช้เวลาสัมภาษณ์ได้น้อยลง คุณภาพการเก็บข้อมูลน่าจะดีขึ้น เนื่องจากทำให้ผู้ตอบไม่เกิดความเบื่อหน่าย ไม่ต้องตอบคำถามเยอะเกินไป นอกจากนี้การถามข้อมูลหลายเรื่องในคราวเดียวกันอาจจะมีผลกระทบต่อคุณภาพของข้อมูลอันเนื่องมาจากความไม่มั่นใจในเรื่องการเปิดเผยความลับหรือข้อมูลส่วนตัวได้ โดยเฉพาะการเก็บข้อมูลสำรวจหลายโครงการพร้อมกัน อาจจะมีรายละเอียดเจาะลึกในการเก็บข้อมูลในโครงการหนึ่ง ทำให้ผู้ตอบรู้สึกว่าคุณเจาะข้อมูลรายละเอียดจนถูกเปิดเผยตัวตนไปมากแล้ว ทำให้เกิดความรู้สึกไม่พร้อมที่จะให้ข้อมูลบางเรื่องเกี่ยวกับปัญหาอาชญากรรม เพราะเกิดความกังวลใจขึ้นจากข้อมูลส่วนตัวที่เคยตอบมาก่อนแล้วในโครงการอื่นที่สำรวจพร้อมกัน

ควรมีการวางแผนและเตรียมการให้เรียบร้อยก่อนที่จะเริ่มทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยกำหนดกำลังคน ระยะเวลาที่เหมาะสมสำหรับการทำงานในการเก็บข้อมูลแต่ละพื้นที่เป้าหมาย ทั้งนี้แผนการทำงานเก็บข้อมูลจะต้องกำหนดไว้ให้ชัดเจนก่อนเก็บรวบรวมข้อมูลจริง ผู้เก็บข้อมูลควรจะเป็นนักวิจัยหรือพนักงานเก็บข้อมูลที่มีความรู้ความเข้าใจ และมีประสบการณ์ในการทำงานเก็บข้อมูลภาคสนาม ที่ผ่านการอบรม และการทดลองทำงานด้วยความเข้าใจเป็นอย่างดี

ต้องมีการจัดเตรียมคณะทำงานภาคสนามเป็นทีมงานที่มีความพร้อมเพียงควรประกอบไปด้วย พนักงานเก็บข้อมูล หัวหน้าพนักงานภาคสนาม และนักวิจัยผู้รับผิดชอบดูแลงานภาคสนาม รวมถึงทีมงานสนับสนุน ที่จะทำหน้าที่ให้คำแนะนำ ให้ความช่วยเหลือ และเป็นผู้ประสานงานเพื่อความร่วมมือและการแก้ปัญหาต่าง ๆ รองรับการดำเนินงานของคณะทำงานภาคสนาม ซึ่งอาจจะเป็นทีมงานสนับสนุนใน ส่วนกลางหรือในระดับภูมิภาคพื้นที่ การเตรียมตัวของพนักงานเก็บรวบรวมข้อมูล พนักงานจะต้องผ่านการฝึกอบรม การศึกษาพื้นที่ก่อนการปฏิบัติงาน การเตรียมพร้อมในเรื่องสุขภาพร่างกาย การเตรียมอุปกรณ์เครื่องมือ และเอกสารเพื่อเป็นหลักฐานยืนยันตัวตนของพนักงาน

ก่อนการดำเนินงานภาคสนาม จะต้องจัดให้มีการอบรมคณะทำงานเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ ฝึกฝนทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานในหน้าที่ ได้แก่ พนักงานเก็บข้อมูล หัวหน้างานภาคสนาม ตลอดจนนักวิจัยที่ดูแลการปฏิบัติงานภาคสนาม ซึ่งเนื้อหาการฝึกอบรมควรประกอบ

ไปด้วยประเด็นสำคัญดังนี้ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการสำรวจ (ที่มา วัตถุประสงค์ ความคาดหวังต่อผลการทำงานภาคสนาม) ความรู้ที่เกี่ยวข้อง (ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับปัญหาอาชญากรรม ความรู้เกี่ยวกับข้อกฎหมายที่สำคัญ เป็นต้น) ความรู้เกี่ยวกับกำหนดการและแผนการทำงานภาคสนาม (รวมถึงสภาพภูมิศาสตร์ สิ่งแวดล้อม และสังคมวัฒนธรรมท้องถิ่นพื้นที่เป้าหมาย) ความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระและกระบวนการจัดเก็บข้อมูลตามแบบสอบถาม ความรู้ทักษะเกี่ยวกับวิธีการเข้าถึงและการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง เทคนิควิธีการสร้างแรงจูงใจและสร้างความร่วมมือในการสัมภาษณ์ การเตรียมการป้องกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในระหว่างการเก็บข้อมูลภาคสนาม เป็นต้น

การฝึกอบรมคณะทำงานเก็บข้อมูลมีจุดมุ่งหมายที่จะทำให้ทุกคนเข้าใจวัตถุประสงค์ เข้าใจวิธีการรวบรวมข้อมูลทั้งหมดให้เท่าเทียมเสมอเหมือนกัน มีการชี้แนะแนวทางให้พนักงานรับรู้วิธีการทำงานที่จะทำให้ได้ข้อมูลกลับคืนมา ในจำนวนที่ครบถ้วนเพียงพอ ทำให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องเชื่อถือได้ รู้จักแผนวิธีการที่จะทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม มีการทำความเข้าใจข้อตกลงเกี่ยวกับกรอบเวลาที่จะนำข้อมูลกลับคืนมาให้ทันกับความต้องการใช้ข้อมูล

ควรศึกษาสภาพพื้นที่ก่อนปฏิบัติงาน ได้แก่ แผนที่การเดินทาง สภาพภูมิประเทศ สภาพภูมิอากาศ สภาพสังคมวัฒนธรรม ของพื้นที่ที่จะเก็บข้อมูล

การเลือกช่วงเวลาลงเก็บข้อมูล ควรเลือกเวลาที่เหมาะสมสอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตของประชาชน ในแต่ละพื้นที่ ยกตัวอย่างเช่น

การลงพื้นที่ในกลุ่มชุมชนอาชีพเกษตรกร ถ้าสามารถเลือกช่วงฤดูการเก็บเกี่ยวจะเหมาะสมมากกว่า การเก็บข้อมูลจากกลุ่มคนทำงานในเมือง ควรเลือกเก็บในช่วงวันเสาร์อาทิตย์หรือวันหยุดพักการทำงานจะเหมาะสมมากกว่า แต่ถ้าหากจำเป็นก็ควรที่จะเก็บข้อมูลในช่วงเวลาเย็นหรือหลังเลิกงาน เป็นต้น อย่างไรก็ตามผู้รับผิดชอบงานภาคสนามควรมีการศึกษาสภาพแวดล้อมและพฤติกรรมของประชาชนในแต่ละพื้นที่และเลือกหาวิธีที่เหมาะสมในการลงเก็บข้อมูลพื้นที่นั้น เพื่อให้สอดคล้องกับช่วงเวลาที่ไม่กระทบต่อการทำงาน เป็นช่วงการพักผ่อน ไม่เหน็ดเหนื่อยเกินไป เป็นจังหวะโอกาสที่พร้อมจะพูดคุยให้ข้อมูลกับพนักงานได้โดยสะดวก

วิธีการเก็บข้อมูลภาคสนามในโครงการนี้มีแนวทางปฏิบัติด้วยการสัมภาษณ์เป็นหลัก โดยการสัมภาษณ์ซึ่งหน้า (Face to face Interview) ได้แก่ การพูดคุยสอบถามคำถามตามลำดับในรูปแบบสอบถามเพื่อให้กลุ่มเป้าหมาย การสำรวจโดยการสัมภาษณ์จะกำหนดให้พนักงานเดินเข้าไปหา แนะนำตัว และขออนุญาตกลุ่มเป้าหมายแต่ละคน เมื่อตัวอย่างกลุ่มเป้าหมายให้ข้อมูลพนักงานจะทำหน้าที่เป็นผู้ถามและเป็นผู้บันทึกข้อมูลทั้งหมดไปพร้อมกัน โดยแบบสอบถามที่ใช้จะออกแบบมาให้เหมาะสมกับการสัมภาษณ์ ซึ่งได้มีการฝึกอบรมพนักงานสัมภาษณ์ให้เข้าใจในรูปแบบและเนื้อหาของข้อคำถามมาก่อน เพื่อให้พนักงานแต่ละคนสามารถปฏิบัติด้วยระเบียบวิธีการที่สอดคล้องเหมือนกัน โดยพนักงานจะเป็นผู้เข้าพบ แนะนำตัว และชี้แจงให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ทราบที่มา เหตุผล และวัตถุประสงค์การเก็บข้อมูลก่อนที่จะทำการสัมภาษณ์ อย่างไรก็ตามการเก็บข้อมูลภาคสนาม

ด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบซึ่งหน้า จะเป็นการสำรวจที่ค่อนข้างสิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย ต้องใช้แรงงานและเสียเวลามาก แต่ผลการเก็บข้อมูลจะได้รับการตอบสนองดี ได้รับข้อมูลครบถ้วน ความน่าเชื่อถือสูงเพราะมีการตรวจสอบทำความเข้าใจข้อมูลระหว่างพนักงานและผู้ให้ข้อมูลได้โดยตรงทันทีเมื่อมีข้อสงสัยไม่แน่ใจในข้อเท็จจริงที่ได้รับมาในขณะนั้น ข้อมูลจึงมักจะมี ความถูกต้อง และมักจะได้จำนวนผู้ตอบครบถ้วนตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ เมื่อเปรียบเทียบกับ การเก็บข้อมูลด้วยวิธีการอื่น ๆ อาทิ การเก็บข้อมูลทางไปรษณีย์ (Mail Survey) การสำรวจทางโทรศัพท์ (Telephone Survey) เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม รูปแบบการเก็บข้อมูลในการทดลองศึกษานำร่องครั้งนี้ได้มีการจัดการให้มีความยืดหยุ่นอยู่ในระดับหนึ่ง โดยได้มีการเตรียมรองรับในกรณีที่กลุ่มเป้าหมายต้องการให้คำตอบเอง หรือเป็นคนเขียนตอบข้อคำถามด้วยตนเอง ถ้าหากว่ากลุ่มเป้าหมายแสดงความประสงค์ที่จะให้คำตอบด้วยตนเอง และพนักงานได้มีการประเมินความพร้อมและความเหมาะสมที่กลุ่มเป้าหมายจะตอบคำถามด้วยตนเองได้ ซึ่งภายหลังจากที่ได้อธิบายทำความเข้าใจกันแล้วพนักงานจะยื่นแบบสอบถามให้กลุ่มเป้าหมายเป็นผู้กรอกความเห็น โดยมีพนักงานเก็บข้อมูลเป็นชี้แนะ อธิบายทำความเข้าใจ หรืออาจจะคอยประกบคู่ให้คำชี้แนะในช่วงเวลาพร้อมกันกับที่กลุ่มเป้าหมายตอบคำถามด้วยตนเอง หลังจากนั้นพนักงานจะตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของแบบสอบถามเมื่อได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา มีการถามตอบเพิ่มเติมในข้อที่ตกหล่นหรือในคำถามที่ยังมีข้อสงสัยหรือไม่แน่ใจในข้อมูลที่ได้รับมา นอกจากนี้ ในระหว่างการเก็บ

ข้อมูลพนักงานจะทำการสังเกตสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ แวดล้อมประกอบการบันทึกข้อมูลด้วย เช่น สภาพแวดล้อม อาภักภริยา บุคลิก ลักษณะท่าทีของกลุ่มเป้าหมายในขณะที่ให้ข้อมูล เพื่อประเมินตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลหรือคำตอบที่ได้จากการสัมภาษณ์ประกอบกับข้อมูลที่ได้จากการสังเกตควบคู่กัน

กระบวนการเข้าถึงและเก็บข้อมูลจากตัวอย่าง ควรเริ่มต้นจากการแนะนำตัว ทักทายอย่างเหมาะสมและชี้แจงวัตถุประสงค์ของการเข้าพบ เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีก่อนการสัมภาษณ์ โดยพยายามสื่อสารให้เกิดความเข้าใจสูงสุด เพื่อหลีกเลี่ยงความเข้าใจคลาดเคลื่อน

มีการสังเกตสภาพทั่วไปก่อนสัมภาษณ์และวางแผนการสัมภาษณ์ให้เหมาะสม ใช้ภาษาที่เหมาะสมกับพื้นที่ รวมถึงลักษณะกิจกรรมที่สมาชิกครัวเรือนกำลังปฏิบัติ เพื่อวางแผนการสัมภาษณ์ให้ราบรื่น มีสัมพันธภาพที่ดีและได้ข้อมูลที่ถูกต้อง

เลือกสถานที่ที่มีความเหมาะสมเพื่อให้เกิดความไว้วางใจและความร่วมมือ ควรเลือกสถานที่ที่สะดวกสบาย เปิดเผย ขณะเดียวกันก็คำนึงถึงความเป็นส่วนตัว การไม่ถูกเพ่งเล็งจากบุคคลอื่น เนื่องจากแบบสอบถามมีข้อความบางข้อที่เป็นประเด็นละเอียดอ่อน เพื่อให้ตัวอย่างตอบข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นจริงที่สุด ดังนั้นบริเวณจุดที่ทำกรสัมภาษณ์ควรมีความเป็นส่วนตัว หลีกเลี่ยงไม่ให้มีบุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้อง เช่น คนรู้จัก เพื่อนบ้านใกล้เคียง คนแปลกหน้าอยู่ในบริเวณดังกล่าว

ควรมีการอธิบายทำความเข้าใจกรณีที่มีข้อความบางข้อที่ละเอียดอ่อน ควรอธิบายชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ในการสอบถาม ให้ความมั่นใจ

ในการเก็บรักษาความลับของข้อมูล แต่ถ้าหากผู้ให้สัมภาษณ์ยืนยันที่จะไม่ตอบก็ไม่ควรคาดคั้นหรือบีบบังคับให้ตอบ ควรมีการตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูลที่ได้รับ หากมีการตอบคำถามขาดตกบกพร่องให้สัมภาษณ์เพิ่มเติมจนครบถ้วนก่อนที่จะปิดการสัมภาษณ์ โดยกล่าวขอบคุณตัวอย่างที่เสียสละเวลามาให้ข้อมูลกับพนักงาน

ลักษณะการสร้างบรรยากาศในการจัดเก็บข้อมูล ควรคำนึงถึงความสะดวกสบายใจแก่ผู้ให้ข้อมูล สร้างความเชื่อถือไว้วางใจ ทำให้เกิดความมั่นใจเกี่ยวกับการปกปิดข้อมูลและการรักษาความลับส่วนบุคคล โดยเฉพาะข้อความที่มีความอ่อนไหว (Sensitive) เช่น กรณีการถูกกระทำผิดทางเพศ ข้อมูลที่ผู้ตอบไม่ยอมเปิดเผยไม่ยอมตอบ ข้อมูลที่มีโอกาสที่จะสร้างผลกระทบหรือมีผลต่อความปลอดภัยของผู้ตอบ เป็นต้น

■ การจัดการข้อมูลและการวิเคราะห์ประมวลผล

ในการดำเนินงานใช้ฐานข้อมูลประชากรและฐานข้อมูลแผนที่ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งเป็นแผนที่ในระบบเขตแดนนับ (Enumeration Area : EA) ซึ่งเป็นฐานข้อมูลสำหรับนำมาใช้ประกอบการสุ่มตัวอย่างแบบรอบพื้นที่ (cluster) ฐานข้อมูลประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นสมาชิกที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไปในครัวเรือนส่วนบุคคล เป็นหน่วยตัวอย่าง กรุงเทพมหานคร และต่างจังหวัด กรอบประชากรในการศึกษาครอบคลุมครัวเรือนและสมาชิกครัวเรือนที่มีชื่อในทะเบียนบ้านและไม่มีชื่อในทะเบียนบ้าน ฐานข้อมูลแบ่งชั้นภูมิ (stratum) ตามจังหวัด ซึ่งมีทั้งสิ้น 77 สตราตัม โดยที่แต่ละสตราตัม (ยกเว้น กทม.) ได้แบ่งออกเป็น 2 สตราตัม คือ ในเขตเทศบาล

และนอกเขตเทศบาล ในแต่ละสตราตัมย่อย มีกรอบฐานข้อมูลแผนที่แบบ EA ฐานข้อมูลที่ใช้ในการสุ่มครั้งนี้มีทั้งสิ้น 127,460 EA ทั่วประเทศ ถูกสุ่มจำนวนตัวอย่างมา 5,970 EA

การจัดการข้อมูลภาคสนามใช้แบบสำรวจหลัก 2 แบบคือ แบบสำรวจ สอญ.1 ใช้บันทึกในเครื่อง Pocket PC ส่วนแบบสำรวจ สอญ.2 จัดบันทึกในแบบสอบถาม

การบันทึกแบบสำรวจข้อมูล ได้มีหลักเกณฑ์ที่กำหนด ดังนี้คือ 1) บันทึกแบบด้วยดินสอดำ 2) เขียนข้อความหรือตัวเลขให้ชัดเจน อ่านออกอ่านง่าย 3) สดมภ์ใดที่เข้าข่าย เมื่อถามแล้วไม่มีข้อมูล ให้ (-) ในสดมภ์นั้น 4) สดมภ์ใดหรือข้อคำถามใดไม่เข้าข่ายที่จะต้องถาม ให้ปล่อยว่างไว้

ในการส่งแบบ สอญ. 2 และ สอญ.3 เมื่อปฏิบัติงานเก็บรวบรวมข้อมูลเสร็จเรียบร้อยแล้ว และได้ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลแล้วให้ทยอยส่งแบบ สอญ.2 และ สอญ. 3 ถึงกลุ่มสถิติเพื่อการบริหารงานภาครัฐ 2 (สธม.) โดยก่อนส่งแบบสอบถาม ให้มีการปฏิบัติดังนี้ 1) แบบ สอญ. 3 ของแต่ละเขตแจกจ่ายตัวอย่าง ให้เรียงลำดับตามแผนที่..... ในจำนวน....แผ่น จนครบทุกแผ่นของชุมชนอาคารตัวอย่างนั้น แล้วบรรจุแบบ สอญ. 3 ในซองบรรจุแบบ 2) แบบ สอญ. 2 ของชุมชนอาคารตัวอย่าง ให้เรียงลำดับที่ครัวเรือน หากครัวเรือนใดมีสมาชิกที่ถูกกระทำฯ มากกว่า 1 คน ให้เรียงแบบลำดับที่ของสมาชิกที่ถูกกระทำฯ ของครัวเรือนนั้น และถ้าสมาชิกครัวเรือนนั้น และถ้าสมาชิกครัวเรือนลำดับที่นั้น ถูกกระทำฯ มากกว่า 1 ประเภท ก็ให้เรียงตามลำดับประเภท 1, 2, 3, 4 ก่อน และมัดแบบ สอญ. 2 ทั้งหมดเข้าด้วยกัน แล้วบรรจุลงในซองบรรจุแบบต่อจาก

แบบ สอญ.3 และ 3) กรณีไม่สามารถใส่แบบ สอญ. 2 ของชุมชนอาคารตัวอย่างนั้นลงในซองบรรจุแบบเพียงซองเดียวได้ ขอให้ใส่แบบ สอญ.2 ที่เหลือในซองที่ 2, 3,..... จนครบทุกแบบของชุมชนอาคารตัวอย่างนั้น (แบบ สอญ.1 ให้บรรจุไว้ในซองที่ 1 เท่านั้น)

ขั้นตอนการประมวลผลข้อมูล มีการทำการบรรณาธิกร ลงรหัส และบันทึกข้อมูลด้วยโปรแกรม CSpro ที่สำนักงานสถิติจังหวัด สำหรับการตรวจสอบข้อมูล และการประมวลผลข้อมูล ที่สำนักงานสถิติแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร

การนำเสนอผลข้อมูลมีการเสนอระดับประเทศ และตามลักษณะภาคของพระธรรมนูญศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม 10 ภาค ได้แก่ กรุงเทพมหานคร ภาค 1 ภาค 2 ภาค 3 ภาค 4 ภาค 5 ภาค 6 ภาค 7 ภาค 8 และภาค 9 จำแนกตามเขตการปกครองของกรมการปกครอง คือ ในเขตเทศบาล และนอกเขตเทศบาล ส่วนกรุงเทพมหานครจำแนกตามเขตการปกครอง ในรูปของจำนวนและร้อยละ

ปัญหาที่พบในการประมวลผลข้อมูล จากการรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นต่อปัญหาการประมวลผลข้อมูล สามารถสรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้ 1) ปัญหาในการคีย์ข้อมูลโปรแกรมบันทึกข้อมูล CSPro ที่บางสดมภ์ต้องข้ามแต่โปรแกรมไม่กระโดดข้าม 2) ในข้อคำถามประเด็น "อื่น ๆ" ในหลาย ๆ ตัวแปรมีความถี่และค่าร้อยละค่อนข้างสูง การวิเคราะห์ข้อมูลจึงไม่สามารถแจกแจงรายละเอียดเหล่านี้ออกมาให้เห็นได้ ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะการจัดทำโปรแกรมบันทึกข้อมูลควรมีการทดสอบโปรแกรมก่อนอีกครั้งเพื่อที่จะได้รับรู้ปัญหาและได้รับการแก้ไขปรับปรุงก่อนจะมีการบันทึกข้อมูลจริง ปัญหา

การนำเสนอผลข้อมูล การนำเสนอผลการวิจัย/ การจัดวางรูปแบบตารางแสดงผลยังไม่ดึงดูดใจ การออกแบบจัดวางผลการวิจัยในรูปแบบรายงานยังไม่ดึงดูดใจ จึงควรมีการออกแบบการนำเสนอทั้งในรูปแบบของตาราง กราฟ รูปภาพให้เป็นที่น่าสนใจ นอกจากนี้ควรมีการเลือกวิเคราะห์ข้อมูลดึงเอาประเด็นเด่น ๆ ที่ได้จากการวิจัยมาเป็นจุดดึงดูดของรายงาน

■ ข้อเสนอแนะเพื่อการจัดการวิเคราะห์ และนำเสนอข้อมูล

การดำเนินงานจะต้องมีการจัดระบบฐานข้อมูลประชากร และฐานข้อมูลการกำหนดกรอบตัวอย่าง ข้อมูลแผนที่ (กรณีต้องใช้) ฐานข้อมูลประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือประชาชนที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไปในครัวเรือนส่วนบุคคล กรอบประชากรในการศึกษาครอบคลุมครัวเรือนและสมาชิกครัวเรือนที่มีชื่อในทะเบียนบ้านและไม่มีชื่อในทะเบียนบ้าน ฐานข้อมูลแบ่งชั้นภูมิ (stratum) ตามภูมิภาค

ในการจัดการข้อมูลภาคสนามใช้แบบสำรวจหลัก 2 แบบคือ แบบสำรวจ สอญ.1 และแบบสำรวจ สอญ.2 ใช้การสัมภาษณ์และจดบันทึกในแบบสอบถาม

การบันทึกข้อมูลใช้การทำเครื่องหมาย ตัวเลข และข้อความโดยพนักงานสัมภาษณ์ มีการตรวจสอบในภาคสนาม จากนั้นจึงส่งแบบสอบถามที่เก็บข้อมูลมาได้มาตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วน โดยกระบวนการจัดการและประมวลผลข้อมูล จะมีการทำการบรรณาธิการ การลงรหัส และบันทึกข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์

การประมวลผลข้อมูลที่ได้จากการสำรวจในส่วนหนึ่งของข้อมูลเชิงปริมาณหรือข้อมูลที่เป็น

สถิติตัวเลขจะใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเป็นเครื่องมือช่วยในการประมวล

การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ สถิติที่ใช้สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลการสำรวจที่สำคัญ แบ่งได้เป็น 2 ประเภท ประเภทแรก สถิติการบรรยาย ลักษณะข้อมูล (Descriptive statistics) ประเภทที่สอง สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ลักษณะสถิติประเภทแบ่งตามลักษณะที่นิยมใช้ได้ดังนี้ 1) สถิติเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม 2) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

ในการนำเสนอผลข้อมูลควรมีการเสนอระดับประเทศ และการวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างกลุ่ม ซึ่งสามารถวิเคราะห์แบ่งแยกตามลักษณะต่าง ๆ อาทิแบ่งตามพื้นที่ เช่น ภูมิภาค เขตเทศบาล (ใน-นอก) เปรียบเทียบระหว่างกลุ่มประชากร เช่น เพศ อายุ เป็นต้น

รูปแบบการนำเสนออาจจัดทำเป็นเนื้อหา รายงาน เพื่อแสดงให้เห็นว่าได้มีการดำเนินการศึกษาวิจัยอย่างไร ได้ข้อค้นพบข้อเท็จจริงประการใดบ้าง มีข้อสรุปอย่างไรบ้าง นอกจากนี้ อาจมีการนำเสนอในรูปแบบอื่น เช่น บทความ บทวิเคราะห์ การทำเอกสารข่าวเผยแพร่ และการนำเสนอต่อที่ประชุมสัมมนาต่าง ๆ เป็นต้น

■ สรุปผลการสำรวจทดลองศึกษานำร่อง

ภายหลังจากที่คณะผู้วิจัยได้พัฒนาปรับปรุงเครื่องมือในการสำรวจวิจัยเรียบร้อยแล้ว และปรับปรุงรูปแบบแนวทางการเก็บข้อมูล ได้มีการทดลองศึกษานำร่องการสำรวจข้อมูลสถิติอาชญากรรมภาคประชาชนจากกลุ่มเป้าหมายประชาชนอายุ 15 ปีขึ้นไปในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

และจังหวัดในภูมิภาค 4 ภูมิภาค ได้แก่ ชลบุรี เชียงใหม่ ขอนแก่น และสงขลา จากกลุ่มตัวอย่าง 1,536 ครั้วเรือน รวมจำนวนสมาชิกในครั้วเรือน 6,363 ราย พบว่าในรอบปี 2566 มีตัวอย่าง ประชาชนร้อยละ 6.90 ที่เคยตกเป็นเหยื่อ อาชญากรรมประเภทต่าง ๆ ได้แก่ การถูกประทุษร้ายต่อชีวิตร่างกาย ประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน

ถูกกระทำทางเพศ และถูกหลอกลวง หรือการ แอบอ้างใช้ข้อมูล/เอกสารส่วนตัว

เมื่อจำแนกตามเขตการปกครอง พบอัตราการ เคยตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม ดังนี้ กรุงเทพมหานคร ร้อยละ 11.16 เทศบาลเมือง/นครร้อยละ 2.60 เขตเทศบาลตำบลร้อยละ 1.67 และนอกเขต เทศบาล (อบต.) ร้อยละ 3.30

ตารางแสดงค่าร้อยละและจำนวนของสมาชิกในครั้วเรือนที่เคยตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมในรอบปี พ.ศ. 2556 จำแนกตามเขตการปกครองที่ทำการสำรวจ

ลำดับ ที่	การเคยตกเป็นเหยื่อ อาชญากรรม ในรอบปี พ.ศ. 2556	เขตการปกครอง			ภาพรวม	
		กทม.	เทศบาล เมือง/นคร	เทศบาล ตำบล		นอกเขต เทศบาล (อบต.)
1	เคย	11.16 (366)	2.60 (24)	1.67 (23)	3.30 (26)	6.90 (439)
2	ไม่เคย	88.84 (2,913)	97.40 (898)	98.33 (1,352)	96.70 (761)	93.10 (5,924)
รวมทั้งสิ้น		100.0 (3,279)	100.0 (922)	100.0 (1,375)	100.0 (787)	100.0 (6,363)

เมื่อวิเคราะห์เฉพาะในกลุ่มผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ อาชญากรรมจำนวน 439 รายพบว่า เป็นผู้ตก เป็นเหยื่ออาชญากรรมแต่ละประเภดังนี้

ประเภทที่ 1 ถูกประทุษร้ายต่อชีวิตร่างกาย ร้อยละ 8.2 (ของผู้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม ทั้งหมด) โดยมีพฤติกรรมถูกกระทำเรียงตาม ลำดับดังนี้ คือ ถูกคุกคาม/ลอบติดตาม/ข่มขู่ ว่าจะทำร้ายร่างกายหรือจะฆ่าร้อยละ 4.3 ถูก ทำร้ายหรือพยายามทำร้ายร่างกายร้อยละ 3.2 และ ถูกฆ่า/ถูกพยายามฆ่าร้อยละ 0.7 ตามลำดับ

ประเภทที่ 2 ถูกประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน ร้อยละ 56.0 จำแนกเป็นถูกขโมยหรือพยายาม

ขโมยทรัพย์สินในบ้าน/ที่พักอาศัยมากที่สุดร้อยละ 23.0 รองลงมาคือถูกล้วงกระเป๋าร้อยละ 12.1 ถูก วิ่งราวทรัพย์สินร้อยละ 4.8 ถูกขโมยหรือพยายาม ขโมยพาหนะรวมถึงทรัพย์สินในพาหนะร้อยละ 4.8 เป็นถูกปล้น จี้ ชิงทรัพย์ร้อยละ 3.6 ถูกขโมย หรือพยายามขโมยโคกระบือหรือเครื่องมือการ เกษตรร้อยละ 1.6 ถูกบุกรุกทรัพย์สิน (เช่นบ้าน ที่ดิน) ร้อยละ 1.1 ทำให้เสียทรัพย์ (เช่น ทำลาย ทรัพย์สิน ยานพาหนะ) ร้อยละ 0.5 ถูกกรรโชก ทรัพย์ (ผู้เชื่อกว่าจะทำอันตรายต่อชีวิต/ร่างกาย ทรัพย์สินเพื่อแลกกับการเอาทรัพย์) ร้อยละ 0.5 ถูกริดเอาทรัพย์ (ถูกข่มขู่ว่าจะเปิดเผยข้อมูล

ความลับที่จะทำให้เสียหาย/อับอายเพื่อแลกเอาทรัพย์สิน เช่น แบล็กเมลล์ จะเผยแพร่ลับ/คลิปลับ เป็นต้น) ร้อยละ 0.2 และถูกขโมยทรัพย์สินหรือพยายามขโมยทรัพย์สินโดยวิธีอื่น ๆ ร้อยละ 4.3

ประเภทที่ 3 ถูกกระทำทางเพศ ร้อยละ 2.1 จำแนกเป็นถูกกระทำอนาจารหรือถูกลวนลามทางเพศร้อยละ 1.4 และถูกข่มขู่หรือคุกคามทางเพศร้อยละ 0.7

และประเภทที่ 4 ถูกหลอกลวงหรือการแอบอ้างใช้ข้อมูล/เอกสารส่วนตัว ร้อยละ 38.5 จำแนกเป็นถูกหลอกลวงด้วยกลฉ้อฉลให้โอนเงินเข้าบัญชีธนาคารคนร้ายร้อยละ 16.2 ถูกหลอกลวงผ่านทางอินเทอร์เน็ต (Internet) ให้เข้าใจผิด ร้อยละ 4.1 ถูกหลอกลวงให้สูญเสียทรัพย์สินให้คนร้ายโดยมีการแสดงเอกสารเท็จร้อยละ 2.3 แอบอ้างใช้ข้อมูล/เอกสารส่วนตัวร้อยละ 0.7 ถูกหลอกลวงจัดหางานหรือให้ไปทำงานในประเทศหรือต่างประเทศร้อยละ 0.5 และถูกหลอกลวงให้สูญเสียทรัพย์สินให้คนร้ายด้วยวิธีการอื่น ๆ

เช่น หลอกว่าถูกรางวัลโดยขอเก็บค่าดำเนินการล่วงหน้า หลอกว่าจะให้เลขรางวัลสลากกินแบ่ง/ หวย ตกทอง หลอกขายสินค้าปลอม ฯลฯ ร้อยละ 15.3

ในการศึกษาครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้ทำการสำรวจวิเคราะห์เจาะจงไปยังผู้เคยตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมในกรณีต่าง ๆ จำนวน 368 ตัวอย่าง แบ่งเป็น กลุ่มผู้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมประเภทชีวิตและร่างกายจำนวน 28 ตัวอย่าง กลุ่มผู้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมประเภททรัพย์สินตัวเอง/ครอบครัวจำนวน 196 ตัวอย่าง กลุ่มผู้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมประเภทกระทำทางเพศจำนวน 9 ตัวอย่าง และกลุ่มผู้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมประเภทหลอกลวงแอบอ้างใช้ข้อมูล/เอกสารส่วนตัวจำนวน 135 ตัวอย่าง พบว่าผู้เคยตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมเพียงร้อยละ 19.0 ที่มีการแจ้งเหตุต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ ในขณะที่ร้อยละ 81.0 ไม่ได้มีการแจ้งเหตุ

ตารางแสดงค่าร้อยละและจำนวนของตัวอย่างที่ระบุมีการแจ้งเหตุต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจของผู้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมกรณีต่างๆ

ลำดับที่	การแจ้งเหตุต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ	ทำร้ายร่างกาย	ทรัพย์สิน	ถูกกระทำทางเพศ	หลอกลวง/แอบอ้างใช้ข้อมูล	รวม
1	แจ้ง	25.0 (7)	32.1 (63)	-	-	19.0 (70)
2	ไม่แจ้ง	75.0 (21)	67.9 (133)	100.0 (9)	100.0 (135)	81.0 (298)
	รวมทั้งสิ้น	100.0 (28)	100.0 (196)	100.0 (9)	100.0 (135)	100.0 (368)

■ บัณฑิตเห็นลบล้าง

ข้อสังเกตจากผลการศึกษานำร่องพบว่า เครื่องมือพัฒนาขึ้นมาใหม่ และวิธีการสำรวจที่ได้ดำเนินการไปแล้วนั้น สามารถตอบสมมติฐาน

ได้ว่าทำให้รวบรวมข้อมูลที่สามารถสะท้อนปัญหาอาชญากรรมภาคประชาชนได้ในอัตราที่สูงกว่าการสำรวจในครั้งอื่น ๆ ที่ผ่านมา

จากการศึกษาทบทวนโครงการนี้ จากการประมวลความคิดของผู้เชี่ยวชาญ จากการทดลองศึกษานำร่อง และจากการรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องในเวทีต่าง ๆ ผู้วิจัยมีข้อสรุปประเด็นสำคัญดังนี้

ประการแรก การสำรวจสถิติอาชญากรรมภาคประชาชนมีประโยชน์ที่สามารถสะท้อนปัญหาอาชญากรรมตามประสบการณ์จริง จึงควรสนับสนุนให้มีการสำรวจข้อมูลเพื่อนำมาเปรียบเทียบให้เกิดความสมดุลกับข้อมูลที่มีการบันทึกลงไว้ในสารบบคดี

ประการที่สอง ควรมีการศึกษาเจาะลึกให้ครอบคลุมปัญหาอาชญากรรมสำคัญ ปัญหาใหม่ ๆ เพื่อให้มีข้อมูลเตรียมพร้อมสำหรับการแก้ไขปัญหาให้เท่าทันสถานการณ์ อาทิ อาชญากรรมทางธุรกิจ อาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับการเมือง อาชญากรรมอันเนื่องมาจากปัญหาครอบครัว อาชญากรรมในกลุ่มเยาวชน เป็นต้น

ประการที่สาม ควรมีการศึกษาวิเคราะห์ถึงสาเหตุปัญหา ทำความเข้าใจพฤติการณ์ปัญหาอาชญากรรม และสำรวจหาแนวทางแก้ไขปัญหาลงให้ได้ทางออกที่เหมาะสม

ประการที่สี่ มีการศึกษาประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมและภาคส่วนต่าง ๆ ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาอาชญากรรม โดยทำการประเมินในมิติที่หลากหลายรอบด้าน และสอดคล้องกับลักษณะการปฏิบัติงานของแต่ละหน่วยงาน

ประการที่ห้า ส่งเสริมให้มีการนำข้อมูลไปใช้ให้เกิดผลในระดับนโยบายและการปฏิบัติ รวมถึงการนำไปพิจารณาเพื่อให้เกิดผลต่อการบริหารจัดการรวมถึงการพิจารณาความดี

ความชอบของผู้ปฏิบัติงานให้เป็นไปอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม

ประการที่หก มีการตรวจสอบประเมินผลวิธีการศึกษา และพัฒนาระเบียบวิธีวิจัยเพื่อทำให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องเชื่อถือได้นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง

ประการที่เจ็ด หลังจากทำสำรวจวิจัยแล้ว ควรจะมีการนำข้อมูลข้อค้นพบที่น่าสนใจไปเผยแพร่ต่อสาธารณชนในวงกว้างเพื่อให้เกิดพลังทางสังคมที่จะขับเคลื่อนผลักดันให้ทุกภาคส่วนได้นำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้ประโยชน์ในทุกระดับอย่างจริงจังต่อไป

■ เอกสารอ้างอิง

- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). **วิธีการวิจัยทางพฤตินิยมศาสตร์ และสังคมศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2547). **ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์**. กรุงเทพฯ : จามจุรีโปรดักท์.
- รณภพ พรอรุณ, พ.ต.ท. (2542) **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะเศรษฐกิจกับอาชญากรรมในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา**. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- <http://reg.ksu.ac.th/teacher/kanlaya/1.html> เข้าถึงเมื่อ 15 พ.ค. 2556
- <https://sites.google.com/site/criminallawnr/xachyakrrm-ni-sangkham/xachyakrrm-laea-xachyakr> เข้าถึงเมื่อ 15 พ.ค. 2556
- http://www.elearning.msu.ac.th/opencourse/0109501/Unit08/unit08_

023.htm เข้าถึงเมื่อ 15 พ.ค.

<http://www.gotoknow.org/posts/173824>

เข้าถึงเมื่อ 15 พ.ค. 2556

<http://www.learners.in.th/blogs/posts/>

292742 เข้าถึงเมื่อ 15 พ.ค. 2556

<http://www.learners.in.th/blogs/posts/>

387069 เข้าถึงเมื่อ 15 พ.ค. 2556

<http://www.polsci.chula.ac.th/sumonthip/>

cri-crime-def.htm เข้าถึงเมื่อ 15 พ.ค. 2556

<http://www.polsci.chula.ac.th/sumonthip/>

cri-stat.htm เข้าถึงเมื่อ 15 พ.ค. 2556

